Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

36 947 Wijziging van de Wet milieubeheer en de Wet op de economische delicten in verband met het verhogen van het aandeel van gas uit hernieuwbare bronnen in de totale leveringen van gas aan afnemers (Wet bijmengverplichting groen gas)

C **NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG**

Ontvangen 6 november 2026

Hierbij bied ik u de Nota naar aanleiding van het verslag aan inzake het wetsvoorstel bijmengverplichting groen gas, met waardering voor de voortvarende totstandkoming van het Verslag inzake dit wetsvoorstel in uw Kamer.

Ik merk daarbij op dat het kabinet herkent dat het tijdpad voor de beoogde inwerkingtreding van deze wet bijzonder uitdagend is, zoals ook benoemd door sommige leden van uw Kamer. Het kabinet is desalniettemin van mening dat inwerkingtreding per 1 januari 2027 nog steeds haalbaar is en spant zich maximaal in om dit mogelijk te maken. De voorgestelde bijmengverplichting is een belangrijk onderdeel van het beleid om de productie en consumptie van groen gas op te schalen en onze CO_2-uitstoot te reduceren, door langjarige zekerheid te bieden over afname van groen gas. Partijen in de sector, energieleveranciers en de NEa hebben zich voorbereid op de komst van deze wet per 2027 en het belang daarvan wordt breed onderschreven. Ik wil uw Kamer dan ook zeer vriendelijk verzoeken om onderhavig wetsvoorstel met prioriteit te behandelen.

Stientje van Veldhoven-van der Meer
Minister van Klimaat en Groene Groei

I. Inleiding

Het kabinet heeft met belangstelling kennisgenomen van het verslag van de vaste commissie voor economische zaken/klimaat en groene groei bij het wetsvoorstel bijmengverplichting groen gas. Hieronder worden de vragen beantwoord die door de leden van **PRO, BBB, VVD, CDA, D66, ChristenUnie, PvdD, JA21** en de **Fractie-Visseren-Hamakers** gesteld zijn. De vragen en opmerkingen uit het verslag zijn integraal opgenomen in cursieve tekst en de beantwoording daarvan in gewone typografie.

II. Beantwoording vragen van de leden van de PRO, BBB, VVD, CDA, D66, ChristenUnie, PvdD, JA21 en de Fractie-Visseren-Hamakers

A. Hoofdlijnen van het voorstel

1. *De regering geeft aan mestvergisting als een van de mogelijke technologieën te zien waarmee de groen gasproductie vergroot kan worden.[1] De fractieleden van **PRO** vragen of de regering een doorrekening heeft uitgevoerd waaruit blijkt uit welke bronnen groen gasproductie tot 2030 en 2040 zal komen en wat de omvang en groeipaden daarvan zijn ten opzichte van de huidige inzet. Zo ja, kan de regering deze verstrekken?*

Het Nederlandse productiepotentieel wordt door CE Delft[2] (2024) geraamd op 1,3 tot 1,8 miljard kuub in 2030. Guidehouse[3] (2025) acht een Nederlandse productie van 1,5 tot 2,0 miljard kuub in 2035 realistisch. Hierbij gaan CE delft en Guidehouse uit van 330 – 350 miljoen kuub groengasproductie door vergassing, wat een innovatieve techniek is. De resterende hoeveelheid wordt verwacht uit bestaande vergistingstechnieken, door vergisting van zowel mest als andere duurzame grondstoffen. Het kabinet acht een Nederlands productiepotentieel van 0,85 – 1,5 miljard kuub in 2030 realistisch, onderbouwd door eerder genoemde studies van Guidehouse en CE Delft en de huidige hoeveelheid SDE++ beschikkingen voor groengasproductie (± 750 miljoen kuub, waarvan een deel nog gerealiseerd moet worden). Bij het bepalen van het opbouwpad van de bijmengverplichting, oplopend tot een hoogte van naar schatting 840 miljoen kuub groen gas in 2031, is rekening gehouden met deze productiepotentie.

2. *Ook het fractielid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** vraagt uit welke bronnen de regering verwacht dat deze extra productie komt. Zij vraagt of de regering het verwachte aandeel per bron kan uitschrijven (mest, gft, biomassa, etc.).*

Het kabinet stuurt binnen de bijmengverplichting niet op een specifieke verhouding tussen verschillende technieken of grondstoffen. Bij de vormgeving van de bijmengverplichting is voor de bepaling van de hoogte van de doelstelling uitgegaan van een grove verhouding tussen verschillende productietechnieken die gerealiseerd kunnen worden en de grondstoffen die daarvoor worden gebruikt. Deze verhouding is indicatief, en niet gebaseerd op specifieke inschattingen over de grootte van de veestapel.

Bij de doorrekening van de productiepotentie uit dierlijke mest, ter onderbouwing van bovenstaande verhouding, is rekening gehouden met productie van 400 miljoen kuub groen gas uit mestvergisting, 400 miljoen kuub groen gas uit vergassing van andere reststromen en 300 miljoen kuub groen gas uit overige vergisting. Sindsdien is de hoogte van de verplichting gereduceerd, en is de bijmengverplichting opengesteld voor buitenlands groen gas, waardoor deze inschatting niet meer passend is. Uiteindelijk is het aan de markt welke aandelen in de praktijk gerealiseerd worden.

[1] Kamerstukken II 2025/26, 36 947, nr. 3, p. .5

[2] CE Delft (2024), zie: Scenariostudie groengasproductie rond 2030 - CE Delft

[3] Guidehouse (2025), zie: Onderzoek lange termijn productie en inzet groen gras | Rijksoverheid.nl

3. *Zou de regering ook kunnen uitleggen welke overwegingen hebben geleid tot de keuze om niet op specifieke technologieën te sturen?*

De bijmengverplichting groen gas is techniekneutraal vormgegeven. Dat betekent dat alle grondstoffen en alle productietechnieken die zijn toegestaan binnen de richtlijn hernieuwbare energie in aanmerking komen. Deze benadering is gekozen om marktinitiatieven niet te belemmeren en om een zo kosteneffectief mogelijke, duurzame, invulling van de doelstelling te faciliteren.

4. *Kan de regering garanderen dat de invoering van het wetsvoorstel niet zal leiden tot een vertraging van de stikstofaanpak, of vermindering van de diervriendelijkheid door bijvoorbeeld een groei van de veestapel of vergroting van het aantal staluren?*

Dierlijke mest, waar beschikbaar, kan bijdragen aan de productie van groen gas, maar is geen voorwaarde voor de productie van groen gas. Ik deel de zorgen dan ook niet dat de inzet op mestvergisting ervoor zorgt dat de omvang van de veehouderij, en daarmee de omvang van de emissies van de melkproductieketen, in stand gehouden zou worden door of voor de productie van groen gas. De bijmengverplichting groen gas is immers techniekneutraal vormgegeven en vereist geen specifieke hoeveelheid mest: groen gas kan ook uit andere reststromen geproduceerd worden.

Het wetsvoorstel zal een significante reductie van CO_2- en methaanuitstoot realiseren. Mestvergisting in combinatie met stalaanpassingen en mestverwerking is daarmee van belang voor de verduurzaming van (een deel van) de veehouderij en is ook onderdeel van het stikstofpakket zoals 26 juni jl. door het kabinet is gepresenteerd. Daarnaast zijn er (financiële) prikkels die weidegang stimuleren, ook bij mestvergisting, zoals weidegangpremies vanuit de markt en de eco-regeling van het GLB.[4] Bij het houden van melkvee is het primaire doel de productie van melk, niet de productie van mest ten behoeve van vergisting; de opbrengst van mestvergisting is immers (significant) lager dan de opbrengst uit de productie van melk.

5. *Welke bevoegdheden heeft de regering die zij kan benutten om in te grijpen wanneer mestvergisting leidt tot een vertraagde krimp in de veestapel? Welke waarborgen en instrumenten zijn er die voorkomen dat de veestapel groeit door deze wetgeving? Zou de regering bereid zijn om de SDE++-categorieën aan te passen om te voorkomen dat mestvergisting te aantrekkelijk wordt?*

Dierlijke mest, waar beschikbaar, kan bijdragen aan de productie van groen gas, maar is geen voorwaarde voor de productie van groen gas. De bijmengverplichting groen gas is immers techniekneutraal vormgegeven en vereist geen specifieke hoeveelheid mest: groen gas kan ook uit andere reststromen geproduceerd worden. Er ontstaat door de inzet van groen gas dus ook geen lock-in. Het kabinet deelt de zorgen dan ook niet dat de inzet op mestvergisting ervoor zorgt dat de omvang van de veehouderij, in stand gehouden zou worden door of voor, de productie van groen gas.

Desalniettemin, zoals in de wetsbehandeling aangegeven, hecht het kabinet eraan dat bij de evaluatie van de wet wordt bezien of de bijmengverplichting onbedoelde effecten heeft. Zo zijn er in de wetsbehandeling zorgen geuit over mogelijke averechtse effecten van het stimuleren van groengasproductie door mestvergisting in de landbouw, bijvoorbeeld ten gevolge van financiële prikkels binnen de SDE++. Het kabinet onderschrijft dat het stimuleren van mestvergisting, onder meer door middel van de bijmengverplichting, de transitie in de landbouw niet mag belemmeren. Het kabinet zal daarom vanaf de inwerkingtreding van de bijmengverplichting nauwlettend monitoren of en zo ja hoe de stimulering van groengasproductie door middel van mestvergisting leidt tot ongewenste effecten (een zogenaamde landbouwtransitietoets). De Tweede Kamer wordt in Q1 2027 geïnformeerd over de voortgang. De Tweede Kamer wordt voorafgaand aan de openstellingsronde van de SDE++ 2027 geïnformeerd over de tussentijdse resultaten van de

[4] Voorhang ontwerp-AMvB dierwaardige veehouderij, Kamerstukken 28 286, nr. 1481

monitoring. Mocht blijken dat er sprake is van ongewenste effecten, zal het kabinet de Tweede Kamer informeren of en zo ja welke maatregelen binnen de SDE++ passend en/of nodig zijn. De gevolgen voor de landbouwtransitie vormen bovendien een onderdeel van de evaluatie van de wet in 2029.

6. *Hoe wordt gegarandeerd dat de toegenomen productie van groen gas met name uit niet-agrarische bronnen zal komen?*

De bijmengverplichting is techniekneutraal vormgegeven. Daarmee is een breed palet aan grondstoffen beschikbaar om te benutten onder de bijmengverplichting in lijn met de herziene richtlijn hernieuwbare energie (*renewable energy directive;* RED).

7. *Hoe wordt voorkomen dat agrarische berdrijven die nu een mestvergister starten, later in de tijd gecompenseerd worden via een uitkoopregeling wanneer over een paar jaar blijkt dat het bedrijf alsnog moet stoppen vanwege de stikstofaanpak? Kan de compensatie gebaseerd worden op bijvoorbeeld de stand van zaken per 1 januari 2026, zodat bedrijven weten welke risico's latere investeringen hebben?*

De aangekondigde Landelijke vrijwillige beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Vbr) kent een vergoeding voor het waardeverlies van de productiecapaciteit (stallen), een vergoeding voor het laten doorhalen van productierecht en een bijdrage in de sloopkosten. Er wordt geen vergoeding verleend voor het waardeverlies van een mestvergister. Nu het stikstofpakket naar de Kamer is gestuurd[5], is voor alle partijen weer meer helderheid over de keuzes van het kabinet, wat agrarische bedrijven die nu overwegen een mestvergister te starten ook kunnen meewegen.

8. *In het Besluit bijmengverplichting groen gas staat de buy-out prijs op 450 euro per ton CO2.*[6] *De fractieleden van **PRO** vragen waarom voor dit exacte bedrag gekozen is. Op basis van welke overwegingen is dit bedrag tot stand gekomen? Heeft de regering een ander bedrag overwogen? Zo ja, wat was dit bedrag en waarom was dat bedrag overwogen? Zo nee, waarom niet?*

De hoogte van de buy-out is gekozen op basis van een analyse van CE Delft van productieprijzen van groen gas en trekkracht uit omringende landen en markten[7]. Op basis van deze berekeningen is een inschatting gemaakt welk prijsniveau nodig zou kunnen zijn om voldoende potentie te realiseren. Initieel leverde dit een buy-out van 500 euro per ton CO_2 op. Na een eerdere verlaging van de verplichting is dit bijgesteld naar 450 euro per ton CO_2 in 2027. Producenten en energieleveranciers hebben, onder andere in de internetconsultatie, aangegeven de hoogte passend te vinden. Op basis van de huidige vormgeving van de bijmengverplichting, door nog een verlaging en de openstelling voor buitenlands groen gas, is de verwachting dat er voldoende aanbod van groen gas zal zijn, waardoor er een marktprijs gaat ontstaan onder het niveau van de buy-out.

9. *Zou de regering kunnen toelichten wat de mogelijke consequenties zouden zijn voor een lagere buy-out prijs? Wat zou het effect zijn van een lagere buy-out prijs op het verwachte rendement van een groen gasinstallatie voor boeren? Wat zou het effect zijn van een lagere buy-out prijs op het verwachte rendement van een groen gasinstallatie bij niet-agrarische bronnen?*

Een lagere buy-outprijs betekent een lagere prikkel voor energieleveranciers om te investeren in groengasproductie, omdat het minder aantrekkelijk wordt om groen gas in te kopen in plaats van gebruik te maken van de buy-out. Dit zou kunnen leiden tot een lagere productie van groen gas, ook in Nederland, en een hoger gebruik van de buy-out, wat resulteert in minder CO_2-reductie en hogere meerkosten voor afnemers zonder dat daar verduurzaming tegenover staat. Voor producenten van groen gas, zowel boeren als niet-agrarische producenten, zou een lagere buy-outprijs kunnen leiden tot een lager rendement op of het schrappen van investeringen in groengasinstallaties.

---

[5] Kamerstuk: 2026Z23902
[6] Besluit bijmengverplichting groen gas, zoals gepubliceerd ter internetconsultatie en geraadpleegd op: Overheid.nl | Consultatie Besluit bijmengverplichting groen gas (AMvB).
[7] CE Delft (2023), vervolgstudie bijmengverplichting groen gas

10. *In de Tweede Kamer heeft de fractie van PRO inzet getoond om gezinnen in energiearmoede te ondersteunen. Hoe zal de regering uitvoering geven aan motie 36?[8] Heeft de regering al een idee hoe zij de motie wil uitvoeren? Zo nee, weet de regering wanneer zij wel met een plan kan komen voor de uitvoering van de motie? Zou de regering ook de Eerste Kamer kunnen informeren over de voortgang van de uitvoering van motie 24?[9]*

Het eerste verzoek van deze motie is uitgevoerd door middel van de brief die verzonden is voorafgaande aan de behandeling van het belastingplan door de Tweede Kamer.[10] De Tweede Kamer kan uiteraard deze betrekken bij de verdere behandeling van het belastingplan 2027. Voor wat betreft het overige verzoek uit de motie, zal hierop ingegaan worden bij Kabinetsreactie na het verschijnen van de eerstvolgende jaarlijkse monitor energie armoede. Motie 24 ligt op het terrein van de Minister voor Sociale zaken en Werkgelegenheid, die zich inspant om het Noodfonds op korte termijn weer open te stellen voor deze winter. De meest recente brief over de voortgang (36933-47) is in september aan de Tweede Kamer verstuurd. De volgende brief over de voortgang van het Noodfonds zal ook naar de Eerste Kamer worden verzonden. [PM akkoord SZW]

11. *De fractieleden van de **BBB** lezen dat de last onder dwangsom (het voorgestelde artikel 18.6#) wel geldt wel bij overtreding van artikel 9.9.4.3, maar niet bij overtreding van de artikelen 9.9.4.1 en 9.9.4.2. De bestuurlijke boete (het voorgestelde artikel 18.16#) en de strafbaarstelling in de Wet op de economische delicten gelden wel voor alle drie de artikelen.[11] Is dit verschil bewust gekozen, en zo ja, waarom?*

Een last onder dwangsom is geen passend handhavingsinstrument in geval van de artikelen 9.9.4.1 en 9.9.4.2, omdat het een herstelsanctie betreft en herstel in die gevallen niet mogelijk is. Herstel is in het geval van 9.9.4.3 wel mogelijk, vandaar dat de NEa voor dat artikel wel beschikt over de last onder dwangsom als handhavingsinstrument.

Artikel 9.9.4.1 gaat over het inboeken door een leverancier in het groengaseenheden-register (GGE-register) van reeds geleverd gas uit hernieuwbare bronnen. Dit is een vrijwillige actie. Als een leverancier geen gas uit hernieuwbare bronnen heeft geleverd en daarom niets in te boeken heeft, kan hij daar ook niet op straffe van een last onder dwangsom alsnog toe verplicht worden. Dit is ook niet nodig, omdat tijdige en juiste inboeking in het belang van de leverancier is. Bovendien kan een leverancier kiezen voor aankoop van GGE's van andere leveranciers of voor de buy-out. Verder is het in het belang van de leveranciers om gas uit hernieuwbare bronnen dat wel is geleverd, tijdig in het GGE-register in te voeren, ter voorkoming dat zij daar niet langer GGE's voor kunnen krijgen. Wel kan een leverancier een bestuurlijke boete krijgen of zelfs strafbaar worden geacht indien al dan niet bewust onjuiste informatie in het register wordt ingevoerd.

Op grond van artikel 9.9.4.2 gelden eisen aan de duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria. Ook in dit geval is herstel niet mogelijk. Grondstoffen en daaruit geproduceerd gas uit hernieuwbare bronnen zullen of wel of niet voldoen aan de daarvoor geldende duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria. De NEa kan ongeregeldheden vaststellen op grond waarvan een bestuurlijke boete kan worden opgelegd dan wel kan worden overgegaan tot strafrechtelijke vervolging. Wat de NEa niet kan doen is de betreffende marktdeelnemer op straffe van een last onder dwangsom verplichten tot het naleven van de duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductievereisten. Daar zijn andere instrumenten voor, bijvoorbeeld de melding hiervan aan het betreffende certificeringsorgaan en het erkende duurzaamheidssysteem waaronder de betreffende producent opereert.

Artikel 9.9.4.3 kent wel een last onder dwangsom. Op grond van artikel 30 van de richtlijn hernieuwbare energie, moeten lidstaten marktdeelnemers (economische actoren) verplichten tot het gebruikmaken van een massabalanssysteem. Gelet op die verplichting is het passend de NEa te voorzien van het handhavingsinstrument van een last onder dwangsom naast de mogelijkheden tot het opleggen van bestuurlijke boete of in het uiterste geval het instellen van strafvervolging op

[8] *Kamerstukken II* 2026/27, 36 947, nr. 36.
[9] *Kamerstukken II* 2026/27, 36 947, nr. 24.
[10] Voorzienings- en leveringszekerheid energie | Tweede Kamer der Staten-Generaal
[11] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 2, p. 11.

grond van de Wet op de Economische delicten. Het voeren van een massabalans is bovendien een plicht die zich wel achteraf laat herstellen.

12. *De wet zelf bevat geen groeipad, geen einddatum, geen hoogte van de buy-out, geen maximum deel waarvoor ontheffing kan worden verkregen en geen spaarpercentage. Dat wordt allemaal geregeld bij algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling. Door een amendement geldt nu een voorhangprocedure bij beide Kamers.[12] Op grond van artikel 9.9.2.1, vierde lid, en artikel 9.9.2.6, zevende lid, geldt die voorhang echter niet voor besluiten die al vóór de inwerkingtreding zijn voorgedragen of vastgesteld. Het eerste groeipad en de eerste buy-outprijs komen daardoor niet in voorhang. De leden van de **BBB**-fractie vinden dat de Eerste Kamer deze keuzes moet kunnen beoordelen in samenhang met de wet. Is de regering bereid de ontwerp AMvB en de ontwerpregeling, met het groeipad, de hoogte van de buy-out en het maximum deel voor ontheffing, aan de Kamer te zenden vóór de plenaire behandeling?*

De inhoud van de lagere regelgeving is reeds toegelicht in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel. Onder meer het groeipad, de hoogte van de buy-out en het maximum deel voor de spaarmogelijkheid zijn hier reeds in opgenomen. Daarnaast zijn de ontwerp AMvB en ontwerp ministeriële regeling in internetconsultatie geweest en dus openbaar. De internetconsultatie heeft niet geleid tot aanpassingen in het groeipad, de hoogte van de buy-out of het maximum deel voor ontheffing. De leden van de fracties in de Eerste Kamer kunnen de hoogte van de verplichting en de buy-outprijs dus nu al meewegen in hun beoordeling van de wet. Bij een aanpassing van deze elementen zal het kabinet beide Kamers wederom betrekken bij de beoordeling, conform het amendement Grinwis (21).

13. *Kan de regering in elk geval nu al aangeven welk maximum deel voor ontheffing zij voornemens is vast te stellen? In de toelichting bij amendement nr. 12 wordt gesteld dat de consultatieversie ontheffing voor de volledige jaarverplichting toestaat.[13]*

In de algemene maatregel van bestuur wordt geen maximum aan het gebruik van de buy-out gesteld, zoals ook in de consultatieversie genoemd. Hiermee wordt geborgd dat energieleveranciers voldoende flexibiliteit hebben om aan de verplichting te kunnen voldoen.

14. *Op grond van artikel 2.17, tweede lid, onder a, van de Energiewet mag een energiegemeenschap die zelf gas produceert, onder voorwaarden zonder leveringsvergunning leveren aan haar leden. Voor boeren en coöperaties kan dat een manier zijn om groen gas lokaal af te zetten. De fractieleden van de **BBB** vragen of een energiegemeenschap die groen gas levert, kan worden aangemerkt als leverancier aan afnemers in de zin van dit wetsvoorstel.*

Energiegemeenschappen kunnen op verschillende manieren onder het ETS2 - en daarmee de bijmengverplichting - vallen. Indien de energiegemeenschap als energieleverancier van gas optreedt, wordt de energiegemeenschap als leverancier aan afnemers gezien en moet ze voldoen aan de bijmengverplichting. Dit geldt ook als de energiegemeenschap geen leveranciersvergunning heeft. Indien de energiegemeenschap geen leverancier is en dus afnemer van een andere leverancier, dan zal die leverancier onder de verplichting vallen en zal de energiegemeenschap waarschijnlijk kosten voor de bijmengverplichting doorberekenend krijgen van de leverancier.

15. *Kan een energiegemeenschap daarmee een eigen rekening in het GGE-register openen en haar eigen groen gas inboeken?*

[12] *Kamerstukken II* 2026/27, 36 947, nr. 21.
[13] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 12.

Ja. Indien de energiegemeenschap als leverancier aan afnemers aangemerkt wordt onder het ETS2, zal zij gezien worden als volwaardige leverancier met dezelfde mogelijkheden, inclusief toegang tot het GGE-register.

16. *Is de regering voornemens om op grond van artikel 9.9.1.4 categorieën kleine leveranciers of energiegemeenschappen uit te zonderen? Zo ja, wat betekent dat voor hun toegang tot het register?*

Net zoals bij ETS2, is er bij de bijmengverplichting op dit moment geen uitzondering voor kleine leveranciers, inclusief energiegemeenschappen die als leverancier optreden. Dat betekent dus ook dat kleine leveranciers op dezelfde wijze toegang hebben tot het register.

17. *De Tweede Kamer heeft de motie Vermeer aangenomen. Die verzoekt de regering om vóór de eerste verhoging van de verplichting inzichtelijk te maken of de benodigde productiecapaciteit tijdig gerealiseerd kan worden.[14] Hoe en wanneer geeft de regering hier uitvoering aan? Wat doet zij als blijkt dat de benodigde capaciteit achterblijft?*

Het kabinet zal voor het einde van 2027 een overzicht met de Eerste en Tweede Kamer delen waarin een update zal worden gegeven over de projectpijplijn – voor zover bekend - van groengasprojecten in Nederland, onder andere op basis van SDE++ aanvragen en beschikkingen en de stand van vergunningverlening. Deze projectpijplijn, in combinatie met informatie over reeds bestaande producenten, geeft inzicht in de realisatie van de benodigde productiecapaciteit.

Als de Nederlandse capaciteit achterblijft, zal dit waarschijnlijk betekenen dat er meer buitenlands groen gas ingezet zal worden. Bij de evaluatie van de bijmengverplichting, die uiterlijk in 2029 uitgevoerd zal worden, zal worden bezien in hoeverre er aanleiding is voor aanpassingen.

18. *Bij gebruik van de buy-out betalen afnemers wel, terwijl daar geen CO2-reductie en geen Nederlandse productie tegenover staan. Het nieuwe achtste lid van artikel 9.9.2.6 bepaalt dat de opbrengsten ten goede komen aan afnemers. De minister sprak in de Tweede Kamer zelf twijfels uit over de verhouding tot de begrotingsregels. Hoe verhoudt artikel 9.9.2.6, achtste lid, zich tot de begrotingsregels, en hoe en wanneer worden de opbrengsten feitelijk teruggegeven? De fractieleden van de BBB vragen daarnaast hoe groot de regering het gebruik van de buy-out in de eerste jaren inschat. Bij welk aandeel buy-out vindt de regering het instrument niet meer doelmatig?*

Het kabinet verwacht momenteel geen opbrengsten uit de buy-out, omdat de verplichting een behoedzaam opbouwpad kent en in de eerste jaren onder de huidige productie van groen gas in Nederland ligt. Indien er toch opbrengsten zijn, komen deze als niet-belastingontvangst binnen op de begroting van Klimaat en Groene Groei. Deze niet-belastingontvangsten vallen volgens de begrotingsregels onder het uitgavenkader. De ontvangsten kunnen in lijn met de begrotingsregels ingezet worden voor uitgaven op de begroting van Klimaat en Groene Groei, overeenkomstig de bestedingsmogelijkheden in het aangehaalde artikel.

Het kabinet heeft geen aandeel buy-out bepaald waar het instrument als niet langer doelmatig wordt gezien. Bij de evaluatie in 2029 wordt integraal gekeken naar de werking van de bijmengverplichting, inclusief het gebruik van de buy-out.

19. *Alleen leveranciers aan afnemers kunnen een rekening in het GGE-register openen en groen gaseenheden houden (artikel 9.9.5.3). De producent, zoals een veehouder of een coöperatie van veehouders, krijgt de waarde van de groen gaseenheid dus alleen via zijn contract met een energieleverancier. De fractieleden van de **BBB** vragen hoe de regering voorkomt dat de waarde van de verplichting grotendeels bij de leveranciers blijft hangen, in plaats van bij de producent die de investering doet.*

[14] *Kamerstukken II* 2026/27, 36 947, nr. 32.

Het kabinet ziet geen aanleiding om aan te nemen dat de waarde van de verplichting grotendeels bij de leveranciers zal blijven hangen, het zijn namelijk juist de energieleveranciers die kosten moeten maken voor de verplichting. Producenten van groen gas kunnen hun groen gas verkopen aan energieleveranciers, die middels dit groen gas vervolgens kunnen voldoen aan de bijmengverplichting. De prijs die producenten ontvangen voor hun groen gas is afhankelijk van de marktomstandigheden en de onderhandelingen tussen producenten en energieleveranciers.

20. Heeft de regering overwogen producenten zelf toegang tot het register te geven?

Het doel van het GGE-register is om te controleren of energieleveranciers voldoende groen gas hebben geleverd om aan hun verplichting te voldoen. Het is dus niet nodig om producenten (die geen energieleverancier zijn) toegang te geven tot het GGE-register.

*21. In het voorliggende wetsvoorstel geldt de bijmengverplichting voor alle ETS2-afnemers, inclusief de glastuinbouw. De fractieleden van de **VVD** vragen of al bekend is hoe de regering omgaat met het verzoek van een meerderheid in de Tweede Kamer de glastuinbouw uit te zonderen.[15] Is het overigens juridisch mogelijk de glastuinbouw als enige categorie buiten de ETS2 werking te houden, gezien de Europese wet- en regelgeving?*

Voor de opt-in van de volledige glastuinbouw – een deel van het aardgas dat energieleveranciers aan de glastuinbouw leveren valt reeds binnen ETS2 – is inderdaad een actief besluit nodig. Dit besluit is in voorjaar 2025 genomen omdat uitzondering van de glastuinbouw niet goed uitvoerbaar is[16], en is herbevestigd met Prinsjesdag[17]. In het kader van de aangenomen motie Flach/Grinwis[18], die oproept te bezien in hoeverre de glastuinbouw toch kan worden uitgezonderd, vindt op korte termijn een gesprek plaats met de sector, Energie-Nederland en de NEa om eventuele nieuwe inzichten te wegen. Als de NEa, mede op basis van de inbreng en suggesties van de sector, niet tot een ander oordeel over de uitvoerbaarheid van de uitzondering komt, zal het kabinet de uitbreiding van de ETS2-sectoren met glastuinbouw bij de Europese Commissie aanmelden in lijn met de hiervoor geldende procedures.

*22. Wat is situatie als er te weinig groen gas beschikbaar is of geproduceerd wordt, wellicht in de beginfase. Dan geldt een buy-out regeling. Een dergelijke regeling draagt niet bij tot het terugdringen van de CO2 uitstoot en kan beschouwd worden als een simpele verhoging van de lasten voor de sector. Deze verhoging zal doorberekend aan de afnemers. Is deze redenering correct en kan de regering daarop reflecteren, zo vragen de leden van de **VVD**-fractie.*

De buy-out biedt energieleveranciers de mogelijkheid om tegen betaling ontheffing te verkrijgen voor het geheel of een deel van de bijmengverplichting. In dat geval wordt er geen CO2-reductie gerealiseerd. Tegelijkertijd kunnen er wel meerkosten worden doorberekend aan afnemers. Het kabinet verwacht geen gebruik van de buy-out in de eerste jaren, omdat de bijmengverplichting een behoedzaam opbouwpad kent en in de eerste jaren lager is dan de huidige productie van groen gas. Daarnaast ligt de prijs van groen gas naar verwachting onder het niveau van de buy-out, waardoor het voor energieleveranciers aantrekkelijker is om groen gas in te kopen dan gebruik te maken van de buy-out. Het kabinet heeft voor de buy-out gekozen, omdat dit flexibiliteit biedt aan energieleveranciers om in te spelen op onvoorziene marktomstandigheden. Daarnaast fungeert de buy-out als een plafond op de prijs van groen gas, waardoor de meerkosten voor afnemers worden gemaximeerd.

*23. De fractieleden van de **PvdD** vragen of de regering kan aangeven welk aandeel van het groen gas dat onder de bijmengverplichting zal vallen, wordt geproduceerd uit dierlijke reststromen, waaronder dierlijke mest en andere dierlijke bijproducten. Kan de regering daarbij inzichtelijk maken welke dierlijke grondstoffen worden gebruikt, in welke*

[15] *Kamerstukken II* 2026/27, 36 947, nr. 43.
[16] Kamerstuk 33043, nr. 114
[17] Kamerstuk 32813, nr. 1576
[18] Kamerstuk 36947, nr. 43

hoeveelheden en in welke mate deze afkomstig zijn uit de Nederlandse veehouderij of uit het buitenland?

Het kabinet stuurt binnen de bijmengverplichting niet op een specifieke verhouding tussen verschillende technieken of grondstoffen. Bij de vormgeving van de bijmengverplichting is voor de bepaling van de hoogte van de doelstelling uitgegaan van een grove verhouding tussen verschillende productietechnieken die gerealiseerd kunnen worden en de grondstoffen die daarvoor worden gebruikt. Deze verhouding is indicatief, en niet gebaseerd op specifieke inschattingen over de grote van de veestapel.

Deze inschattingen zijn benut voor de vormgeving van de bijmengverplichting. Bij de bepaling van de hoogte van de doelstelling is uitgegaan van een verhouding tussen verschillende productietechnieken die gerealiseerd kunnen worden en de grondstoffen die daarvoor worden gebruikt. Hierbij is een bijdrage van dierlijke mest aangenomen ter grootte van bijna 40% van de gebruikte grondstoffen, waarmee ruim 60% van de gerealiseerde ketenemissiereductie wordt gerealiseerd. Deze mest kan in een monomestvergister of in een covergistingsinstallatie benut worden. Dit is een inschatting, de praktijk hoeft hier niet noodzakelijkerwijs bij aan te sluiten.

Jaarlijks zal de NEa een overzicht openbaar maken waar per energieleverancier de aard en de herkomst van de grondstof van het ingeboekte groen gas en het gehanteerde duurzaamheidssysteem vermeld is. Daarnaast zou de NEa voor de gehele markt de herkomst per grondstof inzichtelijk kunnen maken.

24. *De fractieleden van de **PvdD** vragen of het correct is dat afnemers door de bijmengverplichting niet zelf kunnen kiezen of zij gas willen afnemen waarvan de productie gebruikmaakt van dierlijke reststromen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke mogelijkheden ziet de regering om afnemers transparant te informeren over de herkomst van het groen gas en hen de mogelijkheid te bieden om bezwaar te maken tegen het gebruik van gas dat is geproduceerd uit dierlijke reststromen?*

De bijmengverplichting is een verplichting voor energieleveranciers om een bepaalde hoeveelheid groen gas te leveren aan hun afnemers. De energieleverancier is verantwoordelijk voor het voldoen aan de bijmengverplichting en bepaalt op welke wijze hier invulling aan wordt gegeven. Dit kan door het inkopen van groen gas uit verschillende bronnen, waaronder dierlijke reststromen. Afnemers kunnen niet zelf kiezen voor een specifiek type groen gas. Energieleveranciers kunnen er wel voor kiezen om specifieke producten aan te bieden aan afnemers met betrekking tot de herkomst van groen gas.

De herkomst van het groen gas wordt jaarlijks openbaar gemaakt door de NEa, zoals toegelicht in het antwoord op vraag 23. Daarnaast is het mogelijk dat energieleveranciers hun klanten informeren over de herkomst van het groen gas dat zij leveren, bijvoorbeeld via de energienota of via hun website. Dit is echter geen verplichting vanuit de bijmengverplichting.

25. *Is de regering bereid om binnen de bijmengverplichting een keuze- of uitzonderingsmogelijkheid te onderzoeken voor afnemers die om ethische, dierenwelzijns- of andere principiële redenen geen groen gas willen ondersteunen dat is geproduceerd uit dierlijke reststromen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke wijze wil de regering deze keuzevrijheid vormgeven?*

De bijmengverplichting groen gas is techniekneutraal vormgegeven voor energieleveranciers. Energieleveranciers kunnen er voor kiezen om specifieke producten aan te bieden aan afnemers met betrekking tot de herkomst van groen gas.

26. *De fractieleden van **JA21** vragen welke delen van de chemische industrie vallen onder de bijmengverplichting. Kan de regering daarbij onderscheid maken tussen aardgas als*

brandstof en als grondstof, en uitleggen hoe de verplichting wordt afgebakend op industrieterreinen waar bedrijven aansluitingen en energievoorzieningen delen?

De bijmengverplichting sluit aan bij de doelgroep van ETS2 en de bijbehorende emissieverslagen. Het grootste deel van de chemische industrie valt onder ETS1, en valt daardoor buiten reikwijdte van de bijmengverplichting. Dit omvat ook het gebruik van aardgas voor non-energetische doeleinden. Het kleine gedeelte dat onder ETS2 valt, betreft specialistische MKB-chemiebedrijven (fijnchemie) die onder de gestelde grenzen vallen (zoals een nominaal thermisch ingangsvermogen van 20 MW of een productiecapaciteit van meer dan 100 ton per dag). De bijmengverplichting wordt in de praktijk voor industrieterreinen afgebakend op basis van of een bedrijf onder ETS1 of ETS2 valt. Van ETS1 bedrijven is bekend hoeveel gas ze consumeren. Door deze leveringen af te trekken van het geheel blijft over hoeveel gas er over een aansluiting is geleverd binnen de ETS2-reikwijdte. Aangezien de bijmengverplichting rust op energieleveranciers, en niet op individuele bedrijven, kunnen energieleveranciers op deze wijze de totale levering rapporteren op het ETS-emissieverslag.

27. *Gasleveranciers kunnen hun bijmengverplichting tegen betaling geheel of gedeeltelijk afkopen en deze kosten aan hun klanten doorberekenen. Volgens het aangenomen amendement-Grinwis moeten de afkoopopbrengsten ten goede komen aan afnemers of worden besteed aan maatregelen die hun kosten verlagen.[19] Hoe zorgt de regering ervoor dat industriële bedrijven die deze afkoopkosten dragen, daar ook daadwerkelijk van profiteren? Wanneer wordt duidelijk hoe het geld wordt verdeeld?*

De buy-out wordt, indien een energieleverancier ervoor kiest om gebruik te maken van deze ontheffingsmogelijkheid, betaald door de energieleveranciers, omdat op hen de bijmengverplichting rust. Energieleveranciers kunnen de kosten hiervan doorberekenen in de gascontracten van afnemers, waaronder industriële afnemers. Het kabinet verwacht momenteel geen opbrengsten uit de buy-out, omdat de verplichting een behoedzaam opbouwpad kent en in de eerste jaren onder het niveau van de huidige productie in Nederland ligt. Indien er toch opbrengsten zijn uit de buy-out, dan zal het kabinet deze inzetten conform het aangenomen amendement Grinwis. De Tweede Kamer wordt hierover via de begroting geïnformeerd.

28. *In antwoord op vraag 80 van JA21 in de Tweede Kamer relativeert de regering de meerkosten door deze af te zetten tegen de totale bedrijfskosten.[20] Bij kleine winstmarges kan een beperkte kostenstijging echter een aanzienlijk deel van de winst wegnemen.[21] Kan de regering voor gasintensieve industriële bedrijven binnen de doelgroep, waaronder chemische bedrijven, de meerkosten afzetten tegen het bedrijfsresultaat? Kan zij daarbij afzonderlijk ingaan op bedrijven die door hun hoge gasverbruik zwaarder worden geraakt dan het sectorgemiddelde?*

Het grootste deel van de chemische industrie valt onder ETS1 en dus is de bijmengverplichting niet van toepassing. Voor gasintensieve bedrijven die wel onder ETS2 en de bijmengverplichting vallen blijven de meerkosten naar verwachting beperkt in verhouding tot de totale bedrijfskosten. In de meeste sectoren bedraagt dit minder dan 0,1%, gesteld op basis van onderzoek van CE Delft[2].

29. *Mogen energieleveranciers de kosten van de bijmengverplichting ook doorberekenen over gasverbruik dat buiten de verplichting valt? Welke regels gelden hiervoor en hoe kunnen industriële afnemers controleren of hun leverancier deze naleeft? Welke mogelijkheden hebben zij om onterechte doorberekening aan te vechten en te veel betaalde bedragen terug te krijgen?*

Energieleveranciers mogen de meerkosten van de bijmengverplichting doorberekenen aan hun afnemers, mits dit overeenkomt met kosten die voortkomen uit de bijmengverplichting. Energieleveranciers kunnen de meerkosten bij nieuwe contracten direct doorberekenen in de tarieven. Of een leverancier de meerkosten bij lopende contracten kan doorberekenen, is afhankelijk

[19] *Kamerstukken II* 202526, 36 947, nr. 46
[20] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 8, p. 69-70.
[21] 'Meerkosten en impact bijmengverplichting groen gas', CE Delft, september 2024.

van het wijzigingsbeding in, en de voorwaarden van de individuele overeenkomst. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) houdt toezicht op de redelijkheid van de tarieven die energieleveranciers in rekening brengen en kan handhaven als de energieleverancier hieraan niet voldoet.

Voor huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen geldt dat de ACM actief toezicht houdt en daarnaast toezicht op basis van meldingen. Voor andere zakelijke afnemers houdt de ACM enkel toezicht op basis van meldingen. De ACM geeft in de regel prioriteit aan meldingen van consumenten en micro-ondernemingen. Wanneer een afnemer (zowel huishoudelijk als zakelijk) vermoedt dat een energieleverancier onterecht kosten in rekening brengt, kan hij als eerste stap een klacht indienen bij zijn energieleverancier en, als dat niks oplevert, vervolgens melding maken bij de ACM. Op grond van de Energiewet (art. 2.8) moet een energieleverancier voorzien in een kosteloze en eenvoudige interne procedure voor de behandeling van klachten van zijn afnemers. Daarnaast houdt de NEa toezicht op de naleving van de bijmengverplichting door energieleveranciers en kan daarbij handhavend optreden.

30. *Het fractielid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** vraagt waarom de regering heeft gekozen voor het verplichten van het bijmengen van "groen" gas, in plaats van andere opties om de uitstoot van gasgebruik te laten dalen, zoals energiebesparing, elektrificatie, of waterstof uit hernieuwbare bronnen? Heeft de regering bij deze afweging een integrale vergelijking gemaakt van de voor- en nadelen van de verschillende opties? Zo ja, wat was deze? Zo nee, waarom niet?*

Het kabinet zet in op alle bovengenoemde opties. Om een duurzaam en robuust energie-, grondstoffen- en landbouwsysteem te realiseren is het geen optie om in te zetten op slechts een aantal van de beschikbare opties. Daarom zet het kabinet zowel in op energiebesparing, als elektrificatie, als waterstof uit hernieuwbare bronnen als groen gas. Groen gas kent daarnaast een aantal specifieke voordelen, zoals het feit dat het geproduceerd kan worden uit lokale grondstoffen, productie niet afhankelijk is van het weer, en geschikt is als sluitstuk voor energievraag die niet op andere wijze kan worden verduurzaamd. Om deze redenen zet het kabinet in op het opschalen van groen gas productie en consumptie. De bijmengverplichting wordt hier een zeer geschikt middel voor geacht.

Onder andere in het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), wordt integraal gekeken naar het totale toekomstige energiesysteem in 2040 en de rol die verschillende energietypen daarin spelen. Daarin versterken elektrificatie en groen gas elkaar: waar elektrificatie niet mogelijk is, kan groen gas (of waterstof) ingezet worden. In het NPE wordt ook geconcludeerd dat significante opschaling van groen gas productie nodig is, naast inzet op energiebesparing, elektrificatie en waterstof uit hernieuwbare bronnen.

B. Verhouding tot hoger recht

31. *De oorspronkelijke beperking tot in Nederland geproduceerd groen gas is geschrapt, na bezwaar van de Europese Commissie in verband met het vrij verkeer van goederen. Tegen Frankrijk is om een vergelijkbare beperking een inbreukprocedure gestart.[22] De fractieleden van de **BBB** vragen of de regering de kern van het bezwaar van de Commissie en het verloop van de notificatie aan de Kamer kan doen toekomen?*

De Europese Commissie heeft bezwaar gemaakt tegen de oorspronkelijke beperking van de bijmengverplichting tot in Nederland geproduceerd groen gas, omdat dit in strijd is met het vrij verkeer van goederen (artikel 34 VWEU)[23]. De Commissie heeft hierover een uitvoerig gemotiveerde mening uitgebracht, waarin zij stelt dat een dergelijke beperking niet gerechtvaardigd kan worden op grond van artikel 36 VWEU of andere rechtvaardigingsgronden. Tegen Frankrijk is op 29 april

[22] Wetgevingsoverleg 7 september 2026 in Tweede Kamer, te raadplegen op: Wetsvoorstel bijmengverplichting groen gas | Tweede Kamer der Staten-Generaal.
[23] Zie ook: https://technical-regulation-information-system.ec.europa.eu/en/notification/25868

2026 een infractieprocedure gestart (INFR(2026)4002). Deze procedure is gestart omdat de Franse maatregel waarmee nationale productie van groen gas wordt begunstigd, in strijd is met het vrij verkeer van goederen. Bovendien heeft Frankrijk deze maatregel in strijd met richtlijn (EU) 2015/1535 niet genotificeerd. Deze infractieprocedure loopt nog.

32. *Deze leden vragen ook of serieus is onderzocht of een beroep op artikel 36 VWEU, of een andere rechtvaardigingsgrond, kans van slagen had? Welke inzet pleegt de regering in Europees verband om lidstaten de ruimte te geven om binnenlandse productie te stimuleren?*

Ja, Nederland heeft veelvuldig en uitgebreid contact gehad met de Commissie en onderzocht hoe deze beperking toch verenigbaar zou kunnen zijn met het Europees Recht. In dit kader is onder andere voorgesteld om alleen groen gas import toe te staan indien dit fysiek wordt getransporteerd naar Nederland, in plaats van via het Europese gasnet. Ook hiervan werd echter na veelvuldige dialoog geconstateerd dat deze beperking niet gerechtvaardigd kon worden op grond van artikel 36 VWEU of andere rechtvaardigingsgronden.

Verder contact met de Commissie heeft niet geresulteerd in een oplossing en om die reden heeft het kabinet besloten dat de beperking tot Nederlands groen gas zal worden geschrapt, zodat de bijmengverplichting in werking kan treden.

Het kabinet zet zich op Europees niveau in op maatregelen om de vraagzijde te stimuleren zodat productie in heel Europa wordt gestimuleerd. Zo heeft het kabinet voor de post-2030 energiedoelen bij de Europese Commissie gepleit voor een Europese bijmengverplichting. Daarnaast blijft het kabinet zich inzetten voor reeds bestaande EU instrumenten die vraag naar groen gas genereren, zoals de RED doelen en FuelEU maritime, en zo zorgen voor een indirecte stimulering van groen gas productie in lidstaten.

33. *De bijmengverplichting is volgens de memorie van toelichting een nationale keuze die niet door het Europese recht wordt voorgeschreven.[24] De fractieleden van **JA21** vragen waarom de regering kiest voor deze extra verplichting voor Nederlandse bedrijven? Welke alternatieven heeft zij onderzocht om de Europese doelen te halen, en hoe zijn daarbij de kosten en de gevolgen voor de internationale concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven meegewogen?*

Groen gas is een belangrijke bouwsteen in een duurzaam en robuust energie-, grondstoffen- en landbouwsysteem. Verdere opschaling van groen gas is niet alleen nodig om de Europese doelen te halen op het gebied van hernieuwbare energie productie en CO_2-reductie, maar is ook essentieel voor het toekomstige energiesysteem in Nederland en de verminderde afhankelijkheid van de import van aardgas. Met het huidige instrumentarium, waaronder de SDE++, is gebleken dat de benodigde opschaling niet in voldoende mate gerealiseerd wordt. Daarom is de keuze gemaakt voor aanvullende beleid. In het beleidskompas[25] is de uitwerking van alternatieve opties te vinden, waaronder een maatwerksubsidie voor groen gas. Een maatwerksubsidie vereist aanvullende Rijksmiddelen, kan lastig aansluiten bij de heterogeniteit van de sector, kan niet snel opgezet worden en kan tot hogere administratieve lasten leiden. Normering middels de bijmengverplichting ziet het kabinet als een geschiktere optie om snelle opschaling van groen gas te bereiken. Bij de keuze voor de bijmengverplichting is de impact op de internationale concurrentiepositie expliciet meegenomen. Op basis van onderzoek van CE Delft[26] blijven de meerkosten voor de meeste sectoren naar verwachting beperkt, minder dan 0,1% van de totale bedrijfskosten en daarmee ook de impact op de internationale concurrentiepositie.

[24] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 3, p. 21.
[25] Bijlage bij consultatie Besluit bijmengverplichting groen gas: https://www.internetconsultatie.nl/bijmengverplichtinggroengasamvb/b1
[26] CE Delft (september 2024), zie: https://ce.nl/publicaties/meerkosten-en-impact-bijmengverplichting-groengas/

34. De bio-industrie gebruikt fossiele kunstmest en aan ontbossing verbonden krachtvoer. Het lid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** vraagt hoe de regering onderbouwt dat gas uit mestvergisting juridisch gezien ook "groen" gas mag heten terwijl de productie van de mest (in de keten) gepaard gaat met grote klimaatschade.

Het kabinet herkent niet dat de productie van mest gepaard gaat met grote klimaatschade. De productie van melk en vlees komt met een bepaalde klimaatimpact. De productie van mest is hier een bijproduct van. Bij het houden van melkvee is het primaire doel immers de productie van melk, niet de productie van mest ten behoeve van vergisting.

Groen gas productie zal een significante reductie van CO_2- en methaanuitstoot realiseren. Een combinatie van dagontmesting (door stalaanpassingen), mestvergisting en mestverwerking (door stikstofstrippen of -scrubben) zorgt daarnaast voor een significante reductie van stikstofuitstoot Mestvergisting in combinatie met stalaanpassingen en mestverwerking is daarmee juist van belang voor het reduceren van de klimaatimpact, en de verduurzaming van (een deel van) de veehouderij. Daarnaast faciliteert mestvergisting de productie van Renure (waar nog wel de nodige mestverwerkingsstappen voor nodig zijn), waarmee juist (fossiel geproduceerde) kunstmest kan worden vervangen.

35. Dit lid vraagt de regering ook te onderbouwen dat mest een hernieuwbare bron zou zijn.

Biogas en groen gas uit mestvergisting gelden op grond van de RED als energie uit hernieuwbare bronnen. De bijmengverplichting sluit aan bij dit Europese kader voor hernieuwbare energiebronnen en daarom is mest een hernieuwbare bron binnen de bijmengverplichting. Het kabinet onderschrijft bovendien de conclusie die uit de RED volgt dat mest een hernieuwbare bron voor groen gas is: mest is een biogene reststroom die in de veehouderij onvermijdelijk ontstaat. Door mest te vergisten wordt groen gas geproduceerd dat fossiel, veelal geïmporteerd, aardgas vervangt. Daarnaast vermindert mestvergisting de uitstoot van methaan en ammoniak uit mestopslag.

C. Gevolgen van de bijmengverplichting

*36. De fractieleden van **PRO** stellen dat mestvergisting als technologie het risico heeft dat koeien meer op stal komen te staan. Welke waarborgen zijn er in het wetsvoorstel om te voorkomen dat het aantal weide-uren daalt? Kan de regering garanderen dat het aantal weide-uren niet zal dalen als gevolg van deze wetgeving? Heeft de regering doorgerekend wat de effecten zullen zijn van het wetsvoorstel op het aantal weide-uren? Zo ja, zou de regering deze berekening kunnen delen? Zo nee, waarom heeft de regering ervoor gekozen om deze prikkel niet te onderzoeken?*

Het kabinet is niet van mening dat er door de bijmengverplichting een significante prikkel ontstaat om weide-uren te reduceren. Het wel of niet toepassen van weidegang heeft meerdere overwegingen en is per bedrijf verschillend. Stimulering hiervan vraagt om maatwerk en extra inzet. Hiervoor bestaan verschillende (financiële) prikkels, zoals weidegangpremies vanuit de markt en de eco-regeling van het GLB, die weidegang juist stimuleren, ook bij mestvergisting. Daarnaast wil het kabinet weidegang stimuleren middels de Stimuleringsregeling managementmaatregelen veehouderij (SMV). Bedoeld om melkveehouders te belonen voor het nemen van specifieke, emissie reducerende maatregelen (ammoniak), waaronder het verhogen van het aantal uren weidegang en het verlagen van het ruweiwitgehalte in het melkveerantsoen. Het streven is uiterlijk per 1 juli 2027 de SMV te publiceren voor melkveehouders en daarna ook voor andere sectoren.

Desalniettemin, zoals in de wetsbehandeling aangegeven, hecht het kabinet eraan dat bij de evaluatie van de wet wordt bezien of de bijmengverplichting onbedoelde effecten heeft. Zo zijn er in de wetsbehandeling zorgen geuit over mogelijke averechtse effecten van het stimuleren van groengasproductie door mestvergisting in de landbouw, bijvoorbeeld ten gevolge van financiële prikkels binnen de SDE++. Het kabinet onderschrijft dat het stimuleren van mestvergisting, onder meer door middel van de bijmengverplichting, de transitie in de landbouw niet mag belemmeren.

Het kabinet zal daarom vanaf de inwerkingtreding van de bijmengverplichting nauwlettend monitoren of en zo ja hoe de stimulering van groengasproductie door middel van mestvergisting leidt tot ongewenste effecten (een zogenaamde landbouwtransitietoets). De Tweede Kamer wordt in Q1 2027 geïnformeerd over de voortgang. De Tweede Kamer wordt voorafgaand aan de openstellingsronde van de SDE++ 2027 geïnformeerd over de tussentijdse resultaten van de monitoring. Mocht blijken dat er sprake is van ongewenste effecten, zal het kabinet de Tweede Kamer informeren of en zo ja welke maatregelen binnen de SDE++ passend en/of nodig zijn. De gevolgen voor de landbouwtransitie vormen bovendien een onderdeel van de evaluatie van de wet in 2029.

37. *Kan de regering aangeven welke mogelijke gevolgen er qua buitenruimte zijn voor de andere diersoorten in de veehouderij?*

Het kabinet verwacht niet dat de bijmengverplichting een significante prikkel zal geven voor het aanpassen van de bedrijfsvoering van veehouderijen, ook niet bij andere diersoorten. De investering in vergisting wordt verwacht bij bedrijven waar vergisting past bij de bestaande wijze van dierhouderij. Het is voor veehouderijen met een kleinere hoeveelheid mestproductie, door de omvang van het bedrijf of de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld wel mogelijk om bij te dragen middels collectieve vergisting.

38. *De fractieleden van **PRO** vragen verder hoe realistisch de regering het acht dat het doel van 0,84 miljard kuub in 2031 daadwerkelijk bereikt zal worden. Geldt dit ook zonder mest of is de groei afhankelijk van meer mestgebruik?*

Het kabinet stuurt binnen de bijmengverplichting niet op een specifieke verhouding tussen verschillende technieken of grondstoffen. Bij de vormgeving van de bijmengverplichting is voor de bepaling van de hoogte van de doelstelling uitgegaan van een grove verhouding tussen verschillende productietechnieken die gerealiseerd kunnen worden en de grondstoffen die daarvoor worden gebruikt. Deze verhouding is indicatief, en niet gebaseerd op specifieke inschattingen over de grote van de veestapel.

Bij de doorrekening van de productiepotentie uit dierlijke mest, ter onderbouwing van bovenstaande verhouding, is rekening gehouden met een forse reductie van de beschikbaarheid van mest in Nederland. In een onderzoek van CE Delft[27] naar de haalbaarheid van de bijmengverplichting groen gas is uitgegaan van een reductie van de omvang van de hoeveelheid beschikbare mest in Nederland met ongeveer 23% en de vergisting van 75% van de resterende mest. Het kabinet heeft besloten om hier conservatiever mee om te gaan bij het bepalen van de hoogte van de verplichting en is voor de zekerheid uitgegaan van vergisting van 45% van de resterende beschikbare hoeveelheid mest. Inclusief de schatting over de reductie van de omvang van beschikbare mest komt dit neer op ca. 35% van de huidige hoeveelheid mest.

39. *Op basis van welke informatie is deze overtuiging gebaseerd? Is het mogelijk dat mest geïmporteerd gaat worden om een tekort aan groen gas op te vangen? Zo ja, hoe verhoudt dit zich met de stikstofdoelen en hoe verhoudt dit zich tot de klimaatdoelen? En wat betekent dit voor de klimaatimpact van groen gas, beredeneerd vanuit de hele levenscyclus van mest, dus inclusief transport? Zo nee, welke mogelijke bronnen worden dan benut om de doelstelling van 0,84 miljard kuub te halen? Is er voldoende onderbouwing in de doorrekeningen om aan te tonen dat de doelen haalbaar zijn? Kunnen ook vergelijkbare scenario's worden gegeven voor pluimvee- en varkensmest?*

Gezien de hoge kosten van mesttransport en het feit dat er voldoende mest beschikbaar is in Nederland, ligt het niet voor de hand dat mest geïmporteerd zal worden om in Nederland om te zetten voor productie van groen gas. Hierbij speelt ook mee dat er uit een ton mest relatief weinig gas geproduceerd kan worden en het transport van verse mest relatief kostbaar en energie-inefficiënt is vanwege het hoge vochtgehalte. De extra emissies voor vervoer worden meegerekend

[27] CE Delft (september 2024), zie: https://ce.nl/publicaties/meerkosten-en-impact-bijmengverplichting-groengas/

in de CO_2-equivalent ketenemissiereductie, waardoor invoer van mest over lange afstanden naar verwachting ook niet kan concurreren met gebruik van lokale grondstoffen.

In de doorrekening van het groengaspotentieel van CE Delft is ook het potentieel van pluimvee- en varkensmest meegenomen. Dit potentieel is significant kleiner dan koeienmest. Indien weinig groen gas uit Nederlandse mestvergisting ingezet wordt onder de bijmengverplichting, zal er op andere wijze groen gas geproduceerd worden, bijvoorbeeld door inzet van verschillende afvalstromen of vergassing van houtige reststromen. Hierdoor is de inschatting van het kabinet dat de doelen haalbaar en realistisch zijn. Daarnaast wordt uiterlijk in 2029 de verplichting geëvalueerd, waarbij onder meer de verplichtingshoogte meegenomen wordt.

40. *In het buitenland zijn vergelijkbare bijmengverplichtingen ingevoerd. Welke lessen trekt de regering uit de bijmengverplichtingen die al in werking zijn in het buitenland? Zijn er in algemene zin ooit ongewenste neveneffecten nationaal of internationaal opgetreden? Welke effecten heeft de regering specifiek geobserveerd op mestvergisting door bijmengverplichtingen in het buitenland?*

Op dit moment is binnen de EU enkel in Frankrijk sinds 2026 een bijmengverplichting voor groen gas in werking getreden. Deze is nog te kort van kracht om lessen uit te kunnen trekken. Zie verder antwoord op vraag 31. Daarnaast zijn er (vergevorderde) plannen in verschillende andere lidstaten, waaronder Portugal, Ierland en Duitsland. Aangezien deze verplichtingen nog niet (lang) operationeel zijn, is het nog niet mogelijk hieruit lessen te trekken voor de Nederlandse bijmengverplichting.

41. *Op basis van een berekening van DLV-advies blijkt dat mestvergisting rendabel is voor een enkel agrarisch bedrijf vanaf 350 koeien.[28] Dit komt mede door financiering van de SDE++-regeling. Heeft de regering vergelijkbare berekeningen uitgevoerd? Zo ja, zou de regering deze berekeningen met ons kunnen delen. Zo nee, gelooft de regering dat de berekening van DLV-advies klopt? Is mestvergisting wel haalbaar op de schaal die de regering voor ogen heeft als mestvergisting alleen maar rendabel is voor een klein deel van de boeren, en zijn dat alleen de grootschalige? Waarop baseert de regering de verwachting dat boeren ook daadwerkelijk investeren in mestvergisting als mestvergisting rendabel zou zijn? Hoeveel extra boeren moeten mestvergisting gaan inzetten om het doel van 0,84 miljard kuub in 2031 te halen? Welke financiële stimulering en ondersteuning worden hiervoor ingezet?*

42. *De fractieleden van **PRO** vragen vervolgens of de regering ook op de hoogte is van een meer collectieve aanpak, waarin een aantal boeren gezamenlijk een vergister exploiteren, en groen gas en financiële winst in de lokale gemeenschap (dorp of wijk) delen, zodat de omgeving meedeelt in de lusten (bijvoorbeeld in Noardeast-Fryslân).[29] Dat heeft tevens het voordeel dat niet per bedrijf de veestapel hoeft te groeien, noch per collectief/coöperatie? Is bij dit soort projecten ook extra CO2- en stikstofemissiereductie mogelijk door regionale kringloop met en samenwerking met akkerbouwers? Op kleinere veehouderijen is dit niet altijd rond te rekenen, maar in een regionale samenwerking wel. Is in de regelgeving te voorzien in het bevorderen van dergelijke lokale voorzieningen?*

Het kabinet herkent zich niet in het beeld dat mestvergisting enkel rendabel is voor agrarische bedrijven met meer dan 350 koeien. Er is een mogelijkheid om SDE++ aan te vragen voor monomestvergisters voor kleinere schaal op eigen erf waarbij de referentiewaarde 130 koeien betreft. Daarnaast bestaan er verschillende bedrijfsmodellen voor mestvergisting, variërend van individuele monomestvergisting op bedrijfsniveau, tot collectieve mestvergisting (hubs) met samenwerkingsverbanden van meerdere veehouders. Collectieve vergisting kan een oplossing zijn voor kleinere melkveehouders waar de hoeveelheid mest, door het aantal koeien en/of de hoeveelheid weidegang, onvoldoende is voor een rendabele vergisting op basis van alleen eigen mest. Door mest van een aantal veehouders op een centrale locatie te vergisten is ook voor deze veehouders de productie van groen gas, en een reductie van ammoniak- en methaanemissies, te

[28] 'Monomestvergisting: verwaarding van mest en reductie van emissies', DLV-advies, 10 februari 2025.
[29] 'Beleidslijn mestvergistingsinstallaties', gemeente Noard East Fyslân, 18 april 2024.

realiseren. Welk bedrijfsmodel wordt gekozen is aan producenten zelf. De mate van CO_2- en stikstofreductie hangt niet zozeer af van het type bedrijfsmodel maar vooral van de bedrijfsvoering, zoals hoe snel mest afgevoerd wordt uit de stal en of het digestaat opgewerkt wordt tot Renure. Bij de productie van Renure kan samenwerking met akkerbouwers aantrekkelijk zijn. Het gebruik van Renure-meststoffen uit digestaat kan het gebruik van kunstmest vervangen, waardoor extra emissies worden voorkomen en stikstofreductie wordt gerealiseerd. Deze lokale voordelen bij mestaanwending vallen buiten scope van de bijmengverplichting.

Op dit moment wordt in overleg met het Nationaal Groenfonds een Ontwikkelfonds Collectieve Mestvergisting uitgewerkt waarmee een deel van de aanloopkosten voor collectieve monomestvergistingsinitiatieven voor te financieren. Het gaat specifiek om de kosten die gemaakt worden in de risicovolle voorfase van een initiatief, zoals het zoeken naar een geschikte locatie qua bestemmingsplan, aansluiting op het gasnet en elektriciteitsnet en het starten van de vergunningsaanvragen. Dit zijn substantiële kostenposten die voor veel collectieve projecten lastig te financieren zijn. De inzet is om het bovengenoemde Ontwikkelfonds Collectieve Mestvergisting in het eerste kwartaal van 2027 open te stellen.

Tot slot stuurt het kabinet niet op een specifiek aandeel mestvergisting. Wel zijn er bij de vormgeving van de bijmengverplichting inschattingen gemaakt van de potentie van verschillende technieken. Bij deze doorrekening, in een onderzoek van CE Delft[30] naar de haalbaarheid van de bijmengverplichting groen gas is uitgegaan van een reductie van de omvang van de hoeveelheid beschikbare mest in Nederland met ongeveer 23% en de vergisting van 75% van de resterende mest. Het kabinet heeft besloten om hier conservatiever mee om te gaan bij het bepalen van de hoogte van de verplichting en is voor de zekerheid uitgegaan van vergisting van 45% van de resterende beschikbare hoeveelheid mest. Inclusief de schatting over de reductie van de omvang van beschikbare mest komt dit neer op ca. 35% van de huidige hoeveelheid mest. Sinds dit onderzoek is de hoogte van de bijmengverplichting verlaagd en is het mogelijk geworden groen gas geproduceerd elders in Europa in te zetten voor de bijmengverplichting.

43. *De memorie van toelichting stelt dat: “De regering zet hierbij in op opschaling van de beschikbaarheid van groen gas in het gasnet, zodat er richting 2050 flexibiliteit bestaat om het groen gas dáár in te zetten waar de meerwaarde het hoogst is.”[31] Groen gas heeft weliswaar een lagere uitstoot ten opzichte van aardgas, maar als groen gas gebruikt wordt in 2050 zijn de ketenemissies wel van belang. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat Nederland klimaatneutraal wordt als groen gas nog steeds wordt benut in 2050? Als mestvergisting een onderdeel wordt van de groen gasproductie, hoe gaat Nederland dan in 2050 nog genoeg groen gas produceren, gezien de uitstoot drastisch moet dalen? Hoe verhoudt dit zich tot de doelstelling van klimaatneutraliteit in 2050 in de Klimaatwet? Is de regering bezorgd over een mogelijk ‘lock-in’ effect?*

Groen gas speelt een belangrijke rol in de transitie naar een klimaatneutraal Nederland in 2050. Ketenemissies bij groen gas productie zijn grotendeels het gevolg van emissies door transport en gebruik van elektriciteit. Bij verdergaande verduurzaming van de economie zullen ook de emissies van transport en elektriciteitslevering dalen. Bij opwerking van biogas tot groen gas komt bovendien CO_2 vrij dat relatief eenvoudig afgevangen kan worden, waarmee deze techniek zich goed leent voor het realiseren van negatieve emissies.

Indien de omvang van mestproductie in Nederland verder daalt richting 2050 dan nu meegenomen is in de bepaling van de productiepotentie dan zal er naar verwachting een verschuiving plaatsvinden van de vergisting van dierlijke reststromen naar de vergisting van plantaardige reststromen. Het kabinet deelt dus niet de zorgen om een mogelijke lock-in van de mestproductie, omdat ook andere grondstoffen gebruikt kunnen worden om groen gas te produceren. Waar geleefd wordt en voedsel wordt geproduceerd en gegeten zullen altijd biogene reststromen vrijkomen.

Om ongewenste effecten te voorkomen, zal het kabinet vanaf de inwerkingtreding nauwlettend monitoren of en zo ja hoe de stimulering van groengasproductie door middel van mestvergisting leidt tot ongewenste effecten (een zogenaamde landbouwtransitietoets).

[30] CE Delft (september 2024), zie: https://ce.nl/publicaties/meerkosten-en-impact-bijmengverplichting-groengas/
[31] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 3, p. 7.

44. *Volgens de regering is een uitzondering voor de glastuinbouw niet uitvoerbaar, omdat de NEa en de Belastingdienst het gasverbruik niet betrouwbaar per toepassing kunnen onderscheiden. In plaats daarvan is compensatie toegezegd. In de brief van 18 september 2026 schrijft de regering dat de sector "tenminste tot en met 2030" wordt gecompenseerd.[32] Voor 2027 gebeurt dat via een verlaging van de energiebelasting, berekend op basis van de buy-outprijs als maximale meerprijs. Gemiddeld zou de sector daarmee volledig worden gecompenseerd. Op bedrijfsniveau zal de compensatie verschillen, en de regering acht exacte aansluiting niet mogelijk. Over de jaren na 2027 wordt pas richting het voorjaar van 2027 besloten. De fractieleden van de **BBB** vragen hoe groot de verschillen zijn op bedrijfsniveau naar verwachting, en welke typen bedrijven worden onder- of overgecompenseerd, bijvoorbeeld onbelichte telers met een warmtekrachtkoppeling.*

Er is besloten tot een opt-in van de volledige glastuinbouw – een deel van het aardgas dat energieleveranciers aan de glastuinbouw leveren valt reeds binnen ETS2. Dit besluit is in voorjaar 2025 genomen omdat uitzondering van de glastuinbouw niet goed uitvoerbaar is[33]. Voor deze sector heeft het kabinet compensatie toegezegd voor de meerkosten van ETS2 en de bijmengverplichting, ten opzichte van het benodigde tarief voor klimaat doelbereik. Als onderdeel van de compensatie voor de meerkosten ten opzichte van het benodigde tarief voor de klimaatdoelstellingen als gevolg van de bijmengverplichting worden de energiebelastingtarieven voor de glastuinbouw verlaagd met € 0,04 (eerste schijf glastuinbouw), € 0,02 (tweede schijf glastuinbouw) en € 0,10 (derde schijf glastuinbouw) per kubieke meter aardgas. Daar staat een verhoging van de kosten met gemiddeld maximaal € 0,015 per kubieke meter aardgas tegenover als gevolg van de bijmengverplichting. Een aanzienlijk deel van het gasverbruik van glastuinbouwbedrijven is vrijgesteld als gevolg van de inputvrijstelling. Dit betekent dat niet over elke gebruikte kubieke meter aardgas energiebelasting betaald wordt. De extra kosten als gevolg van de bijmengverplichting worden echter wel over elke gebruikte kubieke meter aardgas betaald. Het gevolg is dat de tarieven met meer dan de eerdergenoemde € 0,015 verlaagd moeten worden om via de energiebelasting te compenseren voor de kostenstijging. De sector wordt zo gemiddeld genomen volledig gecompenseerd voor de meerkosten van groen gas. Op sectorniveau is de compensatie via de energiebelasting ongeveer gelijk aan de extra kosten door de bijmengverplichting. Zoals de voorbeelden in de memorie van toelichting bij het Belastingplan 2027 laten zien pakt die compensatie verschillend uit afhankelijk van de verhouding tussen totaal gasverbruik en vrijgesteld gasverbruik. Er is geen complete dataset beschikbaar over het gasverbruik (zowel totaal als vrijgesteld) van individuele glastuinbouwbedrijven. Het is dan ook niet mogelijk om vast te stellen hoeveel bedrijven over- en ondercompensatie ontvangen. Voor de jaren 2028 tot 2030 zal bezien worden of de compensatie beter aangesloten kan worden op de daadwerkelijke lastenstijging.

45. *Hoe kan een tuinder investeringsbeslissingen nemen als de compensatie voor 2028 tot en met 2030 nog niet vaststaat, terwijl de verplichting wel voor meerdere jaren geldt? Is de regering bereid de compensatie voor de gehele periode tot en met 2030 wettelijk en financieel te borgen voordat de verplichting voor de glastuinbouw ingaat? Wat gebeurt er na 2030, als de compensatie eindigt en de verplichting doorloopt?*

Het kabinet heeft toegezegd om de compensatie voor de glastuinbouw voor de gehele periode tot en met 2030 wettelijk en budgettair te borgen. Voor 2027 heeft het kabinet dit vormgegeven via een verlaging van de energiebelasting voor de glastuinbouw sector. Voor de overige jaren neemt het kabinet een besluit over de verdere vormgeving bij de voorjaarsbesluitvorming van 2027.

46. *Bedrijven met een verbruik vanaf 25.000 m³ vallen al onder de energiebesparingsplicht.[34] Zij hebben de rendabele besparingsmaatregelen dus al genomen. Uit het onderzoek van CE Delft blijkt dat de meerkosten bijvoorbeeld voor industriële bakkerijen kunnen oplopen tot*

[32] *Kamerstukken II* 2026/27, 36 947/32 627, nr. 47, p. 1.
[33] Kamerstuk 33043, nr. 114
[34] Besluit activiteiten leefomgeving, art. 3.3a.

€100.000 à €175.000 per jaar.[35] *De fractieleden van de BBB vragen welk handelingsperspectief deze bedrijven hebben, anders dan het betalen van de opslag? Hoe beoordeelt de regering hun concurrentiepositie ten opzichte van bedrijven in Duitsland en België, die deze verplichting niet kennen?*

Het klopt dat de bijmengverplichting zorgt voor een beperkte toename van de gasprijs. Tegenover de meerkosten staat een bijdrage aan een robuust, weerbaar en duurzaam energiesysteem op lange termijn. Bovendien is groen gas een van de manieren om met de laagste maatschappelijke kosten CO_2 te besparen en draagt het bij aan het voorkomen van prijsschokken op de energierekening als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen.

Met het nemen van verdere verduurzamingsmaatregelen kunnen bedrijven de kosten voor het gebruik van gas richting de toekomst mogelijk verder verlagen. Daarnaast komen de genoemde meerkosten uit een onderzoek van CE Delft dat begin 2025 is opgeleverd. Na afronding van dat onderzoek heeft het kabinet besloten de omvang van de bijmengverplichting met 25% te verlagen, om de meerkosten te verlagen. Dat betekent dat de daadwerkelijke impact op de energierekening van bijvoorbeeld industriële bakkerijen wat minder groot is dan zoals door CE Delft berekend.

Hoewel de bijmengverplichting inderdaad zorgt voor meerkosten, mogelijk ook ten opzichte van concurrenten in het buitenland, blijft dit relatief beperkt. De omvang van de bijmengverplichting ten opzichte van het totale gasverbruik binnen ETS2 is in het eerste jaar slechts 1% en loopt in latere jaren op tot ca. 6%. Daarnaast nemen ook andere Europese landen maatregelen om de gasvraag te vergroenen. Specifiek Duitsland werkt bijvoorbeeld ook aan de introductie van een bijmengverplichting voor onder andere groen gas.

47. *In de memorie van toelichting staat dat de doelstelling van 2,85 Mton CO2 ketenemissiereductie in 2031 is gebaseerd op 36% mestvergisting, goed voor 1,8 Mton.*[36] *Daarmee is ongeveer twee derde van de beoogde reductie afhankelijk van mestvergisting. In de nota naar aanleiding van het verslag schrijft de regering echter dat geen specifieke verhouding tussen technieken of grondstoffen nodig is, en dat het geen mest hoeft te zijn.*[37] *In het BNC-fiche over de EU-strategie voor de veehouderij van 11 september 2026 schrijft de regering juist dat het "stevig inzet" op groengasproductie binnen de veehouderij, en dat de bijmengverplichting via de sturing op ketenemissiereductie mestvergisting op basis van dagverse mest stimuleert.*[38] *De fractieleden van de* ***BBB*** *vragen hoe deze uitspraken zich tot elkaar verhouden? Welk deel van de verplichting acht de regering haalbaar als het aanbod van groen gas uit mest achterblijft? Is het groeipad dan nog haalbaar zonder dat leveranciers in grotere mate gebruikmaken van de buy-out of van import?*

Het kabinet stuurt binnen de bijmengverplichting niet op een specifieke verhouding tussen verschillende technieken of grondstoffen. Bij de vormgeving van de bijmengverplichting is voor de bepaling van de hoogte van de doelstelling uitgegaan van een grove verhouding tussen verschillende productietechnieken die gerealiseerd kunnen worden en de grondstoffen die daarvoor worden gebruikt. Deze verhouding is indicatief, en niet gebaseerd op specifieke inschattingen over de grote van de veestapel.

Bij de doorrekening van de productiepotentie uit dierlijke mest, ter onderbouwing van bovenstaande verhouding, is rekening gehouden met een forse reductie van de beschikbaarheid van mest in Nederland. In een onderzoek van CE Delft[39] naar de haalbaarheid van de bijmengverplichting groen gas is uitgegaan van een reductie van de omvang van de hoeveelheid beschikbare mest in Nederland met ongeveer 23% en de vergisting van 75% van de resterende mest. Het kabinet heeft besloten om hier conservatiever mee om te gaan bij het bepalen van de hoogte van de verplichting en is voor de zekerheid uitgegaan van vergisting van 45% van de resterende beschikbare

[35] 'Meerkosten en impact bijmengverplichting groen gas', CE Delft, september 2024, p. 28.
[36] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 3, p. 10.
[37] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 8, p. 96.
[38] *Kamerstukken II* 2025/26, 22 112, nr. 4440, p. 7.
[39] CE Delft (september 2024), zie: https://ce.nl/publicaties/meerkosten-en-impact-bijmengverplichting-groengas/

hoeveelheid mest. Inclusief de schatting over de reductie van de omvang van beschikbare mest komt dit neer op ca. 35% van de huidige hoeveelheid mest.

Deze inschattingen zijn benut voor de vormgeving van de bijmengverplichting. Bij de bepaling van de hoogte van de doelstelling is uitgegaan van een verhouding tussen verschillende productietechnieken die gerealiseerd kunnen worden en de grondstoffen die daarvoor worden gebruikt. Hierbij is een bijdrage van dierlijke mest aangenomen ter grootte van bijna 40% van de gebruikte grondstoffen, waarmee ruim 60% van de gerealiseerde ketenemissiereductie wordt gerealiseerd. Deze mest kan in een monomestvergister of in een covergistingsinstallatie benut worden. Dit is een inschatting, de praktijk hoeft hier niet noodzakelijkerwijs bij aan te sluiten.

Binnen de bijmengverplichting wordt gestuurd op CO_2-ketenemissiereductie. Hierdoor worden technieken met een hogere reductie sterker beloond. Dit geldt in het bijzonder voor mestvergisting wanneer dit wordt gecombineerd met snelle mestverwijdering uit de stal (dagontmesting). Door mest te vergisten worden emissies van methaan uit mestopslagen beperkt. Methaan is een veel sterker broeikasgas dan CO_2 en deze vermeden methaanemissie wordt volgens de rekenregels van de RED meegerekend.

Daarnaast geldt voor zowel bestaande als nieuwe vergistingscapaciteit in Nederland dat een combinatie van dagontmesting (door stalaanpassingen), mestvergisting en mestverwerking (door stikstofstrippen of -scrubben) zorgt voor een significante reductie van stikstofuitstoot. Het stimuleren van mestvergisting via de bijmengverplichting bevordert indirect ook deze aanvullende maatregelen en draagt daarmee bij aan stikstofemissiereductie.

Het opbouwpad van de bijmengverplichting is gebaseerd op analyses van de verwachte beschikbaarheid van groen gas in Nederland, waarin bestaande knelpunten en het wegnemen hiervan zijn meegewogen. Dit is afgestemd met de relevante sectorpartijen. Het kabinet ziet momenteel geen aanleiding om deze analyses bij te stellen. In de eerste jaren passen de volumes binnen de bandbreedte van de huidige productiecapaciteit in Nederland. Bovendien heeft het kabinet recent een stikstofpakket gepresenteerd, waarmee perspectief ontstaat op meer stikstofruimte.

Op basis hiervan is de taxatie van het kabinet dat de te behalen opschaling door de bijmengverplichting goed haalbaar is. Daarbij tekent het kabinet wel aan dat dit soort ramingen een bepaalde onzekerheid bevatten en dat de groen gas markt in ontwikkeling is. Het kabinet is voornemens de bijmengverplichting te evalueren in 2029. Bij de evaluatie zal ook gekeken worden naar de haalbaarheid van het opbouwpad van de jaarlijkse verplichting.

48. *De regering stelt dat zij voorzichtig heeft gerekend, met vergisting van 35% van de huidige hoeveelheid mest. In de brief van 18 september 2026 herhaalt de regering dat slechts een deel van de beschikbare mest vergist hoeft te worden.[40] Een vergister is echter afhankelijk van aanvoer uit de directe omgeving, niet van het landelijke gemiddelde. De fractieleden van de* ***BBB*** *vragen op welke aannames over de omvang van de veestapel in 2031 en 2035 deze inschatting berust. Is die aanname getoetst aan het stikstofpakket van 26 juni 2026 en aan een mogelijke norm voor het aantal grootvee-eenheden? Kan de regering deze inschatting per regio uitsplitsen? Wat betekent een regionale krimp van de veestapel voor de rendabiliteit van een collectieve vergister die door meerdere veehouders wordt gevoed?*

Juist om voorbereid te zijn op toekomstig beleid is er in de aannames achter de bijmengverplichting, zoals hierboven toegelicht, al rekening gehouden met een conservatieve inschatting over de vergisting van mest. Hier is geen aanvullende toets op uitgevoerd.

Deze inschatting is niet per regio gemaakt. Omdat groen gas in het bestaande gasnet kan worden ingevoed en getransporteerd, en vervolgens administratief wordt verhandeld, maakt het voor de bijmengverplichting geen verschil waar groen gas in Nederland wordt geproduceerd.

[40] *Kamerstukken II* 2026/27, 36.947, nr. 47.

Bij een investering in een vergister is het van belang te analyseren hoe het langjarig verdienvermogen eruit ziet. Bij elke vergister die werkt op basis van aanvoer van externe grondstoffen is een onderdeel hiervan een gedegen analyse van de langjarige beschikbaarheid van grondstoffen in de regio. Voor een collectieve vergister kan dit betekenen dat rekening wordt gehouden met aanvoer van mest van nieuwe veehouderijen als bestaande aanvoer, om welke reden dan ook, wegvalt. Deze analyse kan er toe leiden dat het in een gebied waar veel krimp wordt verwacht niet aantrekkelijk is om een collectieve vergister neer te zetten, of dat deze kleiner wordt uitgevoerd dan initieel beoogd.

49. *Voor de leden van de **BBB**-fractie is het uitgangspunt dat mestvergisting een manier is om bestaande mest meer waard te maken, en nooit een reden om mest aan de landbouw te onttrekken. Deelt de regering dit uitgangspunt? Hoe voorkomt zij dat een wettelijke groen gasverplichting en de daaraan gekoppelde klimaatdoelen afhankelijk worden van mest, terwijl de landbouw zelf behoefte heeft aan dierlijke mest als vervanger van kunstmest?*

Omdat het geproduceerde digestaat uit een mestvergister onder de meststoffenwetgeving ook wordt geclassificeerd als mest, zorgt mestvergisting niet voor een onttrekking van mest aan de landbouw. Het kabinet ziet mestvergisting dan ook als een mes dat aan meerdere kanten snijdt: met de productie van groen gas draagt het bij aan een robuust, weerbaar en duurzaam energiesysteem op lange termijn. Als bijkomend voordeel zorgt mestvergisting ervoor dat de reductie van methaan, en de reductie van stikstof in geval van mestvergisting in combinatie met mestverwerking (door stikstofstrippen of -scrubben), wordt gefaciliteerd en dat er circulaire meststoffen kunnen worden geproduceerd die beschikbaar blijven binnen de landbouw.

Wat het kabinet betreft is er geen sprake van concurrentie tussen mestvergisting en de inzet van dierlijke mest als vervanger van kunstmest, maar juist van synergie. Digestaat, het restproduct van mestvergisting, blijft dierlijke mest en kan nog steeds als meststof worden ingezet, dit gebeurt in de praktijk ook. Daarnaast faciliteert mestvergisting de productie van Renure (waar nog wel de nodige mestverwerkingsstappen voor nodig zijn), waardoor meer kunstmest kan worden vervangen.

50. *Een mestvergister moet in tien tot vijftien jaar worden terugverdiend. De memorie van toelichting spreekt van een looptijd tot in ieder geval 2035, en in de brief van 18 september 2026 noemt de regering de verplichting een bron van structurele vraag tot 2035.[41] De wet zelf kent geen einddatum, en de hoogte van de verplichting staat in een algemene maatregel van bestuur. De fractieleden van de **BBB** vragen welke zekerheid de regering een veehouder kan geven die vandaag investeert. Hoe kijkt de regering naar de door de Tweede Kamer aangenomen motie Jumelet c.s. om als uitgangspunt te hanteren dat de verplichting doorloopt tot 2040?[42] Wat gebeurt er met de investeringen van veehouders als het groeipad na de evaluatie neerwaarts wordt bijgesteld?*

Naar aanleiding van de aangenomen motie Jumelet c.s. heeft het kabinet de beoogde looptijd van de bijmengverplichting verlengd tot en met 2040. Dit is opgenomen in de AMvB door het opbouwpad te verlengen. Hiermee hebben veehouders en andere producenten van groen gas meer investeringszekerheid op lange termijn. Het is daarnaast mogelijk om SDE++-subsidie aan te vragen voor productie van groen gas, ten behoeve van de investeringszekerheid, en op maandelijkse basis de keuze te maken om ofwel te leveren voor de bijmengverplichting, ofwel SDE++-subsidie te ontvangen. Een SDE++-beschikking heeft een looptijd van 15 jaar. Deze optie zal pas afgebouwd worden als de investeringszekerheid voldoende geborgd is zonder de SDE++ en de markt zich stabiel en van voldoende omvang heeft kunnen vormen. Ook zijn er andere markten en verplichtingen, zowel binnenlands als internationaal, waarbinnen groen gas waarde heeft, zoals verplichtingen in het weg- of maritiem vervoer. De combinatie van deze verwaardingsroutes, plus de SDE++-subsidie als basis, zorgen voor meer zekerheid dan de bijmengverplichting alleen.

51. *Mocht de glastuinbouw direct of indirect worden uitgesloten heeft dit dan effect voor de door berekening van de kosten voor de overige afnemers, zo vragen de fractieleden van de*

[41] *Kamerstukken II* 2026/27, 36.947, nr. 47.
[42] *Kamerstukken II* 2026/27, 36.947, nr. 33.

***VVD**. Zo ja, is er een inschatting te maken van de stijging van de energierekening voor burgers en (mkb-) bedrijven?*

Indien de glastuinbouw wordt uitgezonderd van ETS2 en de bijmengverplichting, dan leidt dit bij een gelijkblijvende hoogte van de bijmengverplichting tot hogere meerkosten voor andere afnemers zoals huishoudens en mkb-bedrijven. Het grootste deel van de CO_2-uitstoot in de landbouwsector is afkomstig uit de glastuinbouwsector, maar op de totale emissies die onder ETS2 vallen is de omvang beperkt (ongeveer 10%).

52. *De regering heeft laten doorschemeren de extra stijging van de kosten voor energie voor de glastuinbouw en kwetsbare groepen te compenseren. De fractieleden van de **VVD** vragen op basis van welke criteria wordt compensatie voor categorieën afnemers bepaald. Is al duidelijk hoe die compensatie eruit gaat zien en wat de budgettaire effecten zijn?*

Het kabinet heeft toegezegd de glastuinbouwsector te compenseren voor de meerkosten als gevolg van ETS2 en de bijmengverplichting groen gas, tot het CO_2-tarief dat nodig is om het sectordoel in 2030 (4,3 Mton) te borgen. Voor 2027 is de compensatie verwerkt in het Belastingplan via een verlaging van de energiebelastingtarieven voor de glastuinbouw. Voor de jaren na 2027 zal de compensatie worden vormgegeven in de context van het totaalpakket van stimuleren en beprijzen voor de glastuinbouwsector. Hierover wordt in het voorjaar van 2027 een besluit genomen.

Een betaalbare energierekening is belangrijk voor het kabinet. De bijmengverplichting is een relatief klein onderdeel van de energierekening. Tegenover de meerkosten staat een bijdrage aan een robuust, weerbaar en duurzaam energiesysteem op lange termijn. De opschaling van groen gas is bovendien kostenefficiënt in vergelijking met ander verduurzamingsopties en draagt bij aan het voorkomen van prijsschokken op de energierekening als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen. Er worden daarom geen specifieke compensatiemaatregelen voor andere afnemers ingericht.

De ontwikkeling van de energierekening wordt wel jaarlijks gewogen als onderdeel van de koopkrachtbesluitvorming. Tegelijkertijd zet het kabinet in op structurele verlaging van de energierekening, onder meer door het beschikbaar stellen van subsidies, financiering en ondersteuning bij de verduurzaming van woningen. Dit flankerend beleid is geen onderdeel van dit wetsvoorstel.

53. *De bijmengverplichting staat na aanpassing van het wetsvoorstel ook open voor groen gas uit andere EU-lidstaten. De regering verwacht niettemin dat de verplichting ook de Nederlandse productie stimuleert en zal de herkomst van het ingezette groen gas monitoren. De fractieleden van het **CDA** vragen of de regering kan toelichten in hoeverre sprake is van een gelijk speelveld voor Nederlandse groen gasproducenten ten opzichte van producenten in andere EU-lidstaten? Is de regering bereid aanvullende maatregelen te treffen als Nederlandse producenten door verschillen in nationale steunregimes op achterstand komen te staan?*

In het wetsvoorstel zijn maatregelen opgenomen om een gelijk speelveld voor producenten in Nederland en de EU te realiseren. Zo is het niet toegestaan groen gas in te zetten binnen de bijmengverplichting waarvoor exploitatiesubsidie is ontvangen, en gelden voor alle EU-landen dezelfde vereisten voor duurzaamheid en certificering. Hoewel het kabinet niet expliciet kan sturen op de inzet van Nederlands groen gas, wordt verwacht dat de bijmengverplichting een significante bijdrage zal leveren aan de opschaling van de productie van groen gas in Nederland. Daarnaast zet het kabinet voortdurend in op flankerend beleid om de productie van Nederlands groen gas te stimuleren, zoals via het Programma Groen Gas waar ingezet wordt op onder meer het versnellen van vergunningen en het opzetten van een expertisecentrum groen gas. Bij de monitoring van het wetsvoorstel wordt gerapporteerd over het aandeel groen gas onder de bijmengverplichting dat in Nederland geproduceerd is. Tijdens de evaluatie in 2029 zal dit aspect nadrukkelijk worden

geëvalueerd. Als gevolg hiervan kan worden overwogen om aanvullende maatregelen te treffen, buiten de bijmengverplichting om.

54. *De regering heeft aangegeven de glastuinbouw te willen compenseren voor de meerkosten van ETS2 en de bijmengverplichting, tot het CO_2-tarief dat nodig is om het sectordoel van 4,3 Mton in 2030 te borgen. Kan de regering aangeven hoe de compensatie van de glastuinbouw voor de meerkosten van ETS2 en de bijmengverplichting ook ná 2027 juridisch en budgettair wordt geborgd en daarmee voldoende zekerheid biedt aan ondernemers?*

Het kabinet heeft toegezegd de glastuinbouwsector te compenseren voor de meerkosten als gevolg van ETS2 en de bijmengverplichting groen gas, tot het CO_2-tarief dat nodig is om het sectordoel in 2030 (4,3 Mton) te borgen. Hiermee wordt beoogd de impact van de bijmengverplichting op de glastuinbouwsector te mitigeren. Voor 2027 is de compensatie verwerkt in het Belastingplan via een verlaging van de energiebelastingtarieven voor de glastuinbouw.

Besluitvorming over de vormgeving van de compensatie in de latere jaren vindt de komende maanden richting het voorjaar van 2027 plaats in de context van het totaalpakket van stimuleren en beprijzen voor de glastuinbouwsector. Daarbij heeft het kabinet al aangegeven de termijn voor de afspraken met de sector te willen verlengen en de komende maanden tot een wenkend perspectief voor de sector te komen om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Het kabinet zal de Tweede Kamer hierover bij de Voorjaarsnota 2027 informeren.

55. *Het **CDA** noemt dat de aansluiting bij de doelgroep en rapportagesystematiek van ETS2 een belangrijke voorwaarde voor een uitvoerbare bijmengverplichting is. Kan de regering bevestigen dat de opt-in waardoor de glastuinbouw onder ETS2 valt bij inwerkingtreding van de bijmengverplichting Europeesrechtelijk is geëffectueerd? Welke gevolgen heeft het voor de reikwijdte en uitvoerbaarheid van de wet als dit onverhoopt niet het geval is?*

56. *Aangezien de glastuinbouw niet binnen de industrie maar binnen de landbouwsector valt, vereist een opt-in naar de ETS2-doelgroep een actief besluit van de regering. Dit besluit is echter tot op heden nog niet genomen. De regering is voornemens om de integrale besluitvorming en budgettaire compensatie te laten plaatsvinden bij de Voorjaarsnota 2027. De fractieleden van de **ChristenUnie** vragen of dit gevolgen heeft voor de juridische status van de opt-in voor glastuinbouw, indien dit wetsvoorstel eerder ingaat.*

57. *De Tweede Kamer heeft de motie Flach/ Grinwis aangenomen waarin de regering wordt verzocht om niet over te gaan tot de opt-in voor ETS2 voor de glastuinbouw, tenzij alle partners in het genoemde convenant hiermee instemmen.[43] Kan de regering aangeven hoe zij uitvoer wil geven aan deze motie en wat dit betekent voor het behandeltraject in de Eerste Kamer?*

Voor de opt-in van de volledige glastuinbouw – een deel van het aardgas dat energieleveranciers aan de glastuinbouw leveren valt reeds binnen ETS2 – is inderdaad een actief besluit nodig. Dit besluit is in voorjaar 2025 genomen omdat uitzondering van de glastuinbouw niet goed uitvoerbaar is[44], en is herbevestigd met Prinsjesdag waarin het kabinet aankondigde de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) gereed te maken voor publicatie[45]. De opt-in van het deel van de glastuinbouw dat nog niet onder ETS2 valt wordt namelijk geregeld via een AMvB. Deze AMvB is in 2025 in internetconsultatie geweest en heeft in datzelfde jaar een blanco advies ontvangen van de Raad van State. Een besluit tot uitbreiding van de ETS2-sectoren, zoals met de opt-in feitelijk gebeurt, vereist goedkeuring van de Europese Commissie (EC). Voor de opt-in zijn daarom nog drie stappen nodig: verzoek aan de EC om goedkeuring van de opt-in en publicatie en inwerkingtreding van de AMvB .

[43] *Kamerstukken II* 2026/27, 36.947, p. 43.
[44] Kamerstuk 33043, nr. 114
[45] Kamerstuk 32813, nr. 1576

In het kader van de aangenomen motie Flach/Grinwis[46], die oproept te bezien in hoeverre de glastuinbouw toch kan worden uitgezonderd, vindt op korte termijn een gesprek plaats met de sector, Energie-Nederland en de NEa om eventuele nieuwe inzichten te wegen. Als de NEa, mede op basis van de inbreng en suggesties van de sector, niet tot een ander oordeel over de uitvoerbaarheid van de uitzondering komt, zal het kabinet de uitbreiding van de ETS2-sectoren met glastuinbouw bij de Europese Commissie aanmelden in lijn met de hiervoor geldende procedures.

Zodra de Europese Commissie het verzoek voor opt-in heeft goedgekeurd en de AMvB in werking is getreden, valt de glastuinbouw volledig onder ETS2. Daarmee zit deze procedure de behandeling in de Eerste Kamer niet in de weg.

De besluitvorming in het voorjaar van 2027 betreft het besluit over de hoogte van het CO_2-tarief die nodig is voor het restemissiedoel van 4,3 Mton in 2030 en het transitiepad richting 2040, en de daarbij behorende compensatie. De besluitvorming in het voorjaar betreft niet het besluit over de ETS2 opt-in.

58. *De leden van de **ChristenUnie**-fractie stellen dat met deze wet de vraag naar groen gas verder wordt aangewakkerd, maar welke stappen zet de regering om de productie ook daadwerkelijk op gang te brengen?*

De bijmengverplichting is onderdeel van een breder beleidsinstrumentarium dat erop gericht is om specifiek de productie van groen gas in Nederland te stimuleren. De business case wordt verder ondersteund met onder andere de SDE++ en de DEI++ subsidies. Daarnaast draagt het kabinet vanuit het Programma Groen Gas bij aan het reduceren van andere knelpunten, bijvoorbeeld het versnellen van vergunningen door handreikingen te ontwikkelen, een expertisecentrum groen gas op te zetten en door lokale voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren.

59. *De fractieleden van de **PvdD** vragen of de regering erkent dat de bijmengverplichting van groen gas leidt tot een lock-in van de intensieve veehouderij. Hoe verhoudt zich dit tot de stikstofdoelen van de regering en tot de ontwerp-AMvB Dierwaardige Veehouderij? Deze leden ontvangen graag een reactie van de regering hierop.*

Dierlijke mest, waar beschikbaar, kan bijdragen aan de productie van groen gas, maar is geen voorwaarde voor de productie van groen gas. De bijmengverplichting groen gas is immers techniekneutraal vormgegeven en vereist geen specifieke hoeveelheid mest: groen gas kan ook uit andere reststromen geproduceerd worden. Er ontstaat door de inzet van groen gas dus ook geen lock-in. Het kabinet deelt de zorgen dan ook niet dat de inzet op mestvergisting ervoor zorgt dat de omvang van de veehouderij, in stand gehouden zou worden door of voor, de productie van groen gas.

Desalniettemin, zoals in de wetsbehandeling aangegeven, hecht het kabinet eraan dat bij de evaluatie van de wet wordt bezien of de bijmengverplichting onbedoelde effecten heeft. Zo zijn er in de wetsbehandeling zorgen geuit over mogelijke averechtse effecten van het stimuleren van groengasproductie door mestvergisting in de landbouw, bijvoorbeeld ten gevolge van financiële prikkels binnen de SDE++. Het kabinet onderschrijft dat het stimuleren van mestvergisting, onder meer door middel van de bijmengverplichting, de transitie in de landbouw niet mag belemmeren. Het kabinet zal daarom vanaf de inwerkingtreding van de bijmengverplichting nauwlettend monitoren of en zo ja hoe de stimulering van groengasproductie door middel van mestvergisting leidt tot ongewenste effecten (een zogenaamde landbouwtransitietoets). De Tweede Kamer wordt in Q1 2027 geïnformeerd over de voortgang. De Tweede Kamer wordt voorafgaand aan de openstellingsronde van de SDE++ 2027 geïnformeerd over de tussentijdse resultaten van de monitoring. Mocht blijken dat er sprake is van ongewenste effecten, zal het kabinet de Tweede Kamer informeren of en zo ja welke maatregelen binnen de SDE++ passend en/of nodig zijn. De gevolgen voor de landbouwtransitie vormen bovendien een onderdeel van de evaluatie van de wet in 2029.

Groen gas productie, gestimuleerd door het wetsvoorstel, zal een significante reductie van CO_2- en methaanuitstoot realiseren. Mestvergisting in combinatie met stalaanpassingen en mestverwerking

[46] Kamerstuk 36947, nr. 43

is daarmee van belang voor de verduurzaming van (een deel van) de veehouderij en is ook onderdeel van het stikstofpakket zoals 26 juni jl. door het kabinet is gepresenteerd. Daarnaast zijn er (financiële) prikkels die weidegang stimuleren, ook bij mestvergisting, zoals weidegangpremies vanuit de markt en de eco-regeling van het GLB.[47] Bij het houden van melkvee is het primaire doel de productie van melk, niet de productie van mest ten behoeve van vergisting; de opbrengst van mestvergisting is immers (significant) lager dan de opbrengst uit de productie van melk.

Voor zowel bestaande als nieuwe vergistingscapaciteit in Nederland geldt dat een combinatie van dagontmesting (door stalaanpassingen), mestvergisting en mestverwerking (door stikstofstrippen of -scrubben) zorgt voor een significante reductie van stikstofuitstoot. Het stimuleren van mestvergisting via de bijmengverplichting bevordert indirect ook deze aanvullende maatregelen en draagt daarmee bij aan stikstofemissiereductie.

60. *De fractieleden van **JA21** vragen of de regering ook heeft onderzocht of de extra kosten van de bijmengverplichting bedrijven die nu vooral voor de Nederlandse markt produceren, belemmeren om buitenlandse markten te betreden. Hoe voorkomt zij dat deze bedrijven al op een kostenachterstand worden gezet voordat zij internationaal kunnen concurreren?*

Het kabinet heeft de impact van de bijmengverplichting op verschillende sectoren laten onderzoeken door CE Delft. Uit dit onderzoek blijkt dat de meerkosten als gevolg van de bijmengverplichting naar verwachting beperkt zullen zijn in verhouding tot de totale bedrijfskosten. Voor de meeste sectoren bedragen de meerkosten minder dan 0,1% van de totale bedrijfskosten. Een bedrijfstak die hierbij extra aandacht vraagt is de glastuinbouw, vanwege een combinatie van relatief hoog gasverbruik en een veel internationale concurrentie. Voor deze sector heeft het kabinet compensatie toegezegd voor de meerkosten van ETS2 en de bijmengverplichting, ten opzichte van het benodigde tarief voor klimaat doelbereik.

Het kabinet ziet geen aanleiding om aan te nemen dat de bijmengverplichting bedrijven die nu vooral op de Nederlandse markt actief zijn, zal belemmeren om buitenlandse markten te betreden. De meerkosten zijn naar verwachting beperkt en zullen niet leiden tot een significante kostenachterstand ten opzichte van buitenlandse concurrenten.

61. *De regering zondert ETS1-sectoren mede uit vanwege hun internationale concurrentiepositie. Waaruit blijkt dat internationaal concurrerende bedrijven die wél onder de verplichting vallen, de extra kosten kunnen dragen zonder productie, investeringen of marktaandeel te verliezen? Kan zij daarbij specifiek ingaan op de Nederlandse chemische industrie, inclusief mogelijke gevolgen van hogere kosten bij toeleveranciers en het risico dat productie en investeringen naar het buitenland verschuiven?*

Zoals in antwoord op vraag 28 aangegeven, valt het grootste deel van de chemische industrie onder ETS1 en dus is de bijmengverplichting niet van toepassing. Het kabinet heeft ETS1-sectoren uitgesloten van de bijmengverplichting omdat niet alle ondernemingen binnen deze sectoren een energieleverancier hebben en vanwege hun internationale concurrentiepositie.

Voor de sectoren die onder de bijmengverplichting vallen, geldt dat de meerkosten als gevolg van de bijmengverplichting naar verwachting beperkt zullen zijn. De maximale meerkosten voor een kubieke meter gas in Nederland als gevolg van de bijmengverplichting worden ingeschat op 9 cent per kuub in 2031. Voor bedrijven zijn de meerkosten afhankelijk van hun gasverbruik. Deze meerkosten blijven op basis van onderzoek van CE Delft[48] naar verwachting beperkt in verhouding tot de totale bedrijfskosten: in bijna alle sectoren bedraagt dit minder dan 0,1%.

62. *Het lid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** vraagt of de regering bekend is met de Notitie ketenemissies groen gas 1 van september dit jaar, waarin de potentiële klimaatwinst van "groen" gas uit mestvergisting berekend wordt.[49] Zo ja, hoe beoordeelt de regering de bevinding uit deze notitie dat de klimaatwinst behoorlijk tegenvalt?*

[47] Voorhang ontwerp-AMvB dierwaardige veehouderij, Kamerstukken 28 286, nr. 1481
[48] CE Delft (september 2024), zie: https://ce.nl/publicaties/meerkosten-en-impact-bijmengverplichting-groengas/
[49] Kalavasta, 21 september 2026, Notitie ketenemissies groengas, te raadplegen op 20262109_notitie_ketenemissies_groengas.pdf.

Ja, ik heb de notitie van Kalavasta getiteld “Notitie ketenemissies groen gas” bestudeerd. Het kabinet deelt de conclusie niet dat groen gas niet of onvoldoende tot klimaatwinst zou leiden en zou bijdragen aan het in stand houden van emissies uit de veehouderij.

Kalavasta heeft de mogelijke gevolgen van verschillende methodologische keuzes in de toerekening van ketenemissies van de veehouderij in beeld gebracht. Zolang er vee wordt gehouden voor de productie van melk zal er sprake zijn van mest, maar leidt mestvergisting netto tot een reductie van de uitstoot van de veehouderij. Daarbij gaat het om een reductie van CO_2 en methaan, maar ook, in combinatie met stalaanpassingen en mestverwerking, om een reductie van stikstof. Dit draagt bij aan de strategische autonomie door vermindering van onze afhankelijkheid van aardgas en aan een stabiel energiesysteem.

Groen gas biedt een alternatief waar andere verduurzamingsroutes niet goed mogelijk of onevenredig kostbaar zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de piekvoorziening van elektriciteit, piekvraag van warmtenetten, de keramiekindustrie en specifieke delen van de gebouwde omgeving.

Mest, waar beschikbaar, kan bijdragen aan de productie van groen gas, maar is geen voorwaarde voor de productie van groen gas, er ontstaat dus door de inzet van groen gas geen lock-in. Ik deel de zorgen dan ook niet dat de inzet op mestvergisting ervoor zorgt dat de omvang van de veehouderij, en daarmee de omvang van de emissies van de melk productieketen, in stand gehouden zou worden door of voor de productie van groen gas. De bijmengverplichting groen gas is immers techniekneutraal vormgegeven en vereist geen specifieke hoeveelheid mest: groen gas kan ook uit andere reststromen geproduceerd worden.

Het wetsvoorstel zal een significante reductie van CO_2- en methaanuitstoot realiseren. Mestvergisting in combinatie met stalaanpassingen en mestverwerking is daarmee van belang voor de verduurzaming van (een deel van) de veehouderij en is ook onderdeel van het stikstofpakket zoals 26 juni jl. door het kabinet is gepresenteerd. Daarnaast zijn er, zoals onlangs toegelicht aan de Tweede Kamer door de staatssecretaris van LVVN, (financiële) prikkels die weidegang stimuleren, ook bij mestvergisting, zoals weidegangpremies vanuit de markt en de eco-regeling van het GLB. Bij het houden van melkvee is het primaire doel de productie van melk, niet de productie van mest ten behoeve van vergisting; de opbrengst van mestvergisting is immers (significant) lager dan de opbrengst uit de productie van melk.

63. *Urgenda concludeert op basis van deze berekeningen dat een krimp van 10% van de melkveesector eenzelfde CO_2-eq reductie oplevert en dit bovendien bijdraagt aan andere opgaven zoals waterkwaliteit en biodiversiteit.[50] Erkent de regering deze conclusie?*

In algemene zin is het zo dat een krimp van de melkveesector resulteert in CO_2-reductie. De omvang van de melkveesector staat los van de reikwijdte van onderhavig wetsvoorstel. De regering benadrukt dat mestvergisting toevoegen aan bestaande melkveebedrijven zorgt voor een netto CO_2-reductie door vervanging van aardgas, en door vermeden methaanemissies uit mestopslagen. Dit is aanvullend op CO2-reductie die samenhangt met een krimp van de melkveesector.

64. *Hoe beoordeelt de regering de doelmatigheid van deze wet gezien de geringe klimaatwinst van het bijmengen van “groen” gas?*

Het kabinet beoordeelt deze wet als doelmatig omdat het op vele vlakken bijdraagt aan een aantal belangrijke maatschappelijke opgaves. Niet alleen zorgt groen gas productie voor reductie van broeikasgasemissies. Daarnaast draagt groen gas in grote mate bij aan een robuust, weerbaar en duurzaam energiesysteem op de lange termijn. Voor de levering van CO_2-vrije koolstofmoleculen zijn er weinig alternatieven. Ook is groen gas in beeld als sluitstuk in de verduurzaming van meerdere sectoren, zoals wordt onderstreept in het Nationaal Plan Energiesysteem. Bovendien is groen gas een van de manieren om met de laagste maatschappelijke kosten CO_2 te besparen en draagt bij aan het voorkomen van prijsschokken op de energierekening als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen.

[50] ‘Groengas is niet zo groen’, Urgenda.nl, 22 september 2026.

65. *De Raad van State concludeerde over de plannen op de klimaatbegroting dat er weinig klimaatbeleid voor de veehouderij is.[51] Hoe beoordeelt de regering de doelmatigheid van deze wet gezien deze voor een aanzienlijk deel leunt op een sector die niet duurzaam is?*

Binnen de bijmengverplichting mag alleen gebruik gemaakt worden van biogrondstoffen die voldoen aan de duurzaamheidscriteria van de RED. De vergisting van biogrondstoffen draagt bij aan de reductie van broeikasgasemissies binnen en buiten de landbouw, het is hierbij geen voorwaarde dat de veehouderij zelf volledig verduurzaamd is. Daarnaast is de bijmengverplichting techniekneutraal vormgegeven. Er kunnen ook andere duurzame grondstoffen gebruikt worden om groen gas te produceren. Waar voedsel wordt geproduceerd en gegeten, zullen altijd biogene reststromen vrijkomen die door vergisting kunnen bijdragen aan verduurzaming.

66. *Hoe kan het dat bij de afweging om in te zetten op meer mestvergisting als klimaatmaatregel, de natuurschade, het dierenleed en de klimaatuitstoot uit de gehele keten niet meegerekend en meegewogen worden?*

De inzet van mestvergisting hoeft volgens het kabinet geen negatieve impact te hebben op natuurschade en dierenleed, en beperkt juist de impact op het klimaat en de klimaatuitstoot uit de gehele keten. Mestvergisting in combinatie met stalaanpassingen en mestverwerking is juist van belang voor de verduurzaming van (een deel van) de veehouderij. Mestvergisting zorgt voor reductie van CO_2 en methaan. Daarnaast faciliteert mestvergisting de productie van Renure. De hoogwaardige verwerking van dierlijke mest en productie van Renuremeststoffen zijn onderdeel van het maatregelenpakket "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw”. In de brief van 26 juni jl. heeft het kabinet aangekondigd de opschaling van Renure de komende jaren te stimuleren. Inzet van Renure zorgt voor reductie van stikstof én reductie van additionele broeikasgasemissies voor de productie van kunstmest. Er zijn (financiële) prikkels die weidegang stimuleren, ook bij mestvergisting, zoals weidegangpremies vanuit de markt en de eco-regeling van het GLB.[52]

67. *Welk oordeel zou de regering vellen wanneer dierenleed, natuur en klimaatschade uit de hele keten van de bio-industrie wel meegewogen zouden worden?*

Zoals hiervoor toegelicht zorgt vergisting niet voor een verslechtering van dierenleed, natuur en klimaatschade, en kan het bijdragen aan het verduurzamen van de energiemix.

68. *De **Fractie-Visseren-Hamakers** ziet een grote tegenstrijdigheid in het kabinetsbeleid, waar enerzijds de minister van LVVN inzet op verduurzaming van de landbouw, terwijl anderzijds de minister van KGG inzet op een verdienmodel dat afhankelijk is van het beschikbaar blijven van grote hoeveelheden mest, waardoor dus veel dieren in de bio-industrie nodig zouden blijven. Erkent de regering deze tegenstrijdigheid in het beleid?*

Deze tegenstrijdigheid zie ik niet. Bij de doorrekening van de productiepotentie uit mest, ter onderbouwing van de hoogte van de bijmengverplichting, is rekening gehouden met een forse reductie van de beschikbaarheid van mest in Nederland. In een onderzoek van CE Delft[53] naar de haalbaarheid van de bijmengverplichting groen gas is uitgegaan van een reductie van de omvang van de hoeveelheid beschikbare mest in Nederland met ongeveer 23% en de vergisting van 75% van de resterende mest. Het kabinet heeft besloten om hier conservatiever mee om te gaan bij het bepalen van de hoogte van de verplichting en is voor de zekerheid uitgegaan van vergisting van 45% van de resterende beschikbare hoeveelheid mest. Inclusief de schatting over de reductie van de omvang van beschikbare mest komt dit neer op ca. 35% van de huidige hoeveelheid mest. Sinds dit onderzoek is de hoogte van de bijmengverplichting verlaagd en is het mogelijk geworden groen gas geproduceerd elders in Europa in te zetten voor de bijmengverplichting. Het is dus niet zo dat de bijmengverplichting afhankelijk is van het beschikbaar blijven van grote hoeveelheden mest.

[51] Bijlage ‘Raad van State – Advies over concept klimaat- en energienota 2026’, p. 10 bij *Kamerstukken I* 2025/26, 32 813, BY.
[52] Voorhang ontwerp-AMvB dierwaardige veehouderij, Kamerstukken 28 286, nr. 1481
[53] CE Delft (september 2024), zie: https://ce.nl/publicaties/meerkosten-en-impact-bijmengverplichting-groengas/

Zoals hierboven toegelicht draagt mestvergisting bij aan de verduurzaming van de landbouw, zoals ook toegelicht in het maatregelenpakket "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw”. [54]

69. *Wat betekent het stimuleren van mestvergisting via deze wet voor de transitie naar een dierwaardige veehouderij?*

Het stimuleren van mestvergisting via deze wet is verenigbaar met een transitie naar een dierwaardige veehouderij. Het vergisten van mest kan op verschillende manieren bereikt worden; zo kan een veehouder vergisting toepassen op het eigen bedrijf, maar kan er ook sprake zijn van mestvergisting op een centrale locatie, eventueel in collectief beheer van een aantal veehouders. Voor rendabele mestvergisting is er voldoende mest nodig. Bij het toepassen van weidegang komt de mest van de koeien die in de wei staan niet in de vergister terecht. Echter staan koeien die ook op de wei staan ook een deel van de dag op stal en kan er nog steeds mest opgevangen worden ten behoeve van vergisting. Ten behoeve van de doelstellingen voor groengasproductie hoeft niet alle beschikbare mest in Nederland vergist te worden.

70. *Kan de regering uitsluiten dat door deze wet dieren langer op stal blijven staan? Kan de regering onderbouwen hoe weidegang en mestvergisting samen kunnen gaan?*

71. *In het Tweede Kamer commissiedebat over deze wet op 7 september 2026 stelde de minister: "Ook bij bedrijven die volledige weidegang toepassen, in lijn met het doel van ten minste 120 dagen per jaar en zes uur per dag, voldoende mest in de stal worden opgevangen om een mestvergister rendabel te kunnen exploiteren".[55] Kan de regering onderbouwen hoe een vergister rendabel te exploiteren is bij volledige weidegang?*

In antwoord op bovenstaande twee vragen: Het kabinet is niet van mening dat er door de bijmengverplichting een significante prikkel ontstaat om weide-uren te reduceren. Er zijn immers andere (financiële) prikkels, zoals weidegangpremies vanuit de markt en de eco-regeling van het GLB, die weidegang juist stimuleren, ook bij mestvergisting. De investering in vergisting wordt verwacht bij bedrijven waar vergisting past bij de reeds gebruikte wijze van dierhouderij. Het is voor veehouderijen met een kleinere hoeveelheid mestproductie, door de omvang van het bedrijf of de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld wel mogelijk om bij te dragen middels collectieve vergisting.
Het stimuleren van weidegang gebeurt middels gericht beleid van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Zo wordt weidegang onder andere gestimuleerd middels het breed gedragen Convenant Weidegang. De laatste jaren is een dalende trend te zien in het aandeel bedrijven dat weidegang toepast en het aantal uren weidegang. Het wel of niet toepassen van weidegang heeft meerdere overwegingen dan enkel mestvergisting. Dat is per bedrijf verschillend, denk bijvoorbeeld ook aan het wel of niet beschikbaar hebben van (voldoende) huiskavel met vers gras. Dit vraag dus om maatwerk en extra inzet op stimulering. Daarnaast wil het kabinet weidegang stimuleren middels de Stimuleringsregeling managementmaatregelen veehouderij (SMV). Bedoelt om melkveehouders te belonen voor het nemen van specifieke, emissie-reducerende maatregelen (ammoniak), waaronder het verhogen van het aantal uren weidegang en het verlagen van het ruweiwitgehalte in het melkveerantsoen. Het streven is uiterlijk per 1 juli 2027 de SMV te publiceren voor melkveehouders en daarna ook voor andere sectoren.

Als koeien in de wei staan komt hun mest niet in een vergister terecht. Zelf een monomestvergister exploiteren is dan wellicht minder logisch. Bij bedrijven die weidegang toepassen staan koeien echter ook een groot deel van de dag op stal, waarbij nog steeds mest opgevangen wordt. Deze mest zou afgevoerd kunnen worden naar een vergister in de buurt, ook kunnen er vergisters in collectief beheer ingezet worden waarbij de mest van een aantal veehouders centraal wordt vergist.

72. *Welke risico's ziet de regering voor het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, door extra lozingen rondom mestvergisters en mestverwerkingsfabrieken als gevolg van deze wet?*

[54] Kamerstuk: 36800-XIV-87
[55] Wetgevingsoverleg 7 september 2026 in Tweede Kamer, te raadplegen op: Wetsvoorstel bijmengverplichting groen gas | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vergisting doet niks met de hoeveelheid nutriënten in het digestaat, en vermindert op zichzelf dus niet de hoeveelheid stikstof en fosfor op bedrijfsniveau of macroniveau. Daardoor heeft mestvergisting in principe geen effect op het mogelijk uitspoelen van nutriënten bij aanwending. Mestvergisting maakt het wel mogelijk om efficiënter mest te verwerken tot Renure-meststoffen en zorgt daarmee wel voor een mogelijk efficiënter gebruik van nutriënten.

Mestvergisting of groen gas productie heeft geen impact op de regels rondom uitrijding van mest, er is dus geen risico van extra lozingen rondom mestvergisters.

73. *Hoe verhoudt het stimuleren van mestvergisting via dit wetsvoorstel zich tot het vertragen van de eiwittransitie, schaalvergroting in de landbouw, verlies van biodiversiteit, stank van mestvergisters, en extra mesttransporten. Het lid van de* ***Fractie-Visseren-Hamakers*** *ontvangt graag een uiteenzetting op het verwachte effect per onderwerp.*

Mest, waar beschikbaar, kan bijdragen aan de productie van groen gas, maar is geen voorwaarde voor de productie van groen gas. De bijmengverplichting groen gas is immers techniekneutraal vormgegeven en vereist geen specifieke hoeveelheid mest: groen gas kan ook uit andere reststromen geproduceerd worden. Er ontstaat door de inzet van groen gas dus ook geen lock-in. Het kabinet deelt de zorgen dan ook niet dat de inzet op mestvergisting ervoor zorgt dat er significante veranderingen zullen optreden in de schaalvergroting van de landbouw of de eiwittransitie. Bij de productie van plantaardige eiwitten ontstaan ook reststromen, ook deze kunnen vergist worden tot groen gas. De productie van groen gas is ook niet leidend voor de beschikbaarheid van reststromen. De opbrengst van mestvergisting is immers (significant) lager dan de opbrengst uit de productie van melk of andere dierlijke producten.

Het is zo dat mestvergisting kan zorgen voor mesttransporten, in het geval van een vergister die gebruik maakt van mest van externen. Maar voor veehouderijen die meer mest produceren dan zij zelf kunnen gebruiken geldt dat mest sowieso al moet worden afgevoerd. Omdat wordt gestuurd op ketenemissiereductie in het wetsvoorstel, waarbij transport van mest wordt meegerekend in de emissieberekening, geeft dit wetsvoorstel een prikkel om transport zo minimaal en efficiënt mogelijk in te richten.

Vergisting doet niks met de hoeveelheid nutriënten in het digestaat, en vermindert op zichzelf dus niet de hoeveelheid stikstof en fosfor op bedrijfsniveau of macroniveau. Daardoor heeft mestvergisting in principe geen effect op het mogelijk uitspoelen van nutriënten bij aanwending. Mestvergisting maakt het wel mogelijk om efficiënter mest te verwerken tot Renure-meststoffen en zorgt daarmee wel voor een mogelijk efficiënter gebruik van nutriënten. De impact op de biodiversiteit is daardoor op bepaalde vlakken positief.

Stank van mestvergisters kan worden voorkomen door een degelijk ontwerp en bedrijfsvoering, passend bij de wijze waarop de sector momenteel opereert. Digestaat, het restproduct uit mestvergisting, levert minder stank op dan ruwe mest, waardoor de vergisting van mest kan zorgen voor minder stank.

74. *Dankzij een extra inkomstenbron uit de vergisting van mest ontstaat een extra prikkel voor het houden van meer dieren. Hoe voorkomt de regering dat door deze prikkel de verduurzaming van de landbouw vertraagt?*

75. *Bevat deze wet volgens de regering voldoende waarborgen om lock-in van het huidige aantal dieren in de veehouderij te voorkomen? Zo ja, welke en waarom zijn deze voldoende?*

Dierlijke mest, waar beschikbaar, kan bijdragen aan de productie van groen gas, maar is geen voorwaarde voor de productie van groen gas. De bijmengverplichting groen gas is immers techniekneutraal vormgegeven en vereist geen specifieke hoeveelheid mest: groen gas kan ook uit andere reststromen geproduceerd worden. Er ontstaat door de inzet van groen gas dus ook geen lock-in. Het kabinet deelt de zorgen dan ook niet dat de inzet op mestvergisting ervoor zorgt dat de

omvang van de veehouderij, in stand gehouden zou worden door of voor, de productie van groen gas. Ook deelt het kabinet daarom de zorgen niet dat mestvergisting verduurzaming van de landbouw vertraagt.

Desalniettemin, zoals in de wetsbehandeling aangegeven, hecht het kabinet eraan dat bij de evaluatie van de wet wordt bezien of de bijmengverplichting onbedoelde effecten heeft. Zo zijn er in de wetsbehandeling zorgen geuit over mogelijke averechtse effecten van het stimuleren van groengasproductie door mestvergisting in de landbouw, bijvoorbeeld ten gevolge van financiële prikkels binnen de SDE++. Het kabinet onderschrijft dat het stimuleren van mestvergisting, onder meer door middel van de bijmengverplichting, de transitie in de landbouw niet mag belemmeren. Het kabinet zal daarom vanaf de inwerkingtreding van de bijmengverplichting nauwlettend monitoren of en zo ja hoe de stimulering van groengasproductie door middel van mestvergisting leidt tot ongewenste effecten (een zogenaamde landbouwtransitietoets). De Tweede Kamer wordt in Q1 2027 geïnformeerd over de voortgang. De Tweede Kamer wordt voorafgaand aan de openstellingsronde van de SDE++ 2027 geïnformeerd over de tussentijdse resultaten van de monitoring. Mocht blijken dat er sprake is van ongewenste effecten, zal het kabinet de Tweede Kamer informeren of en zo ja welke maatregelen binnen de SDE++ passend en/of nodig zijn. De gevolgen voor de landbouwtransitie vormen bovendien een onderdeel van de evaluatie van de wet in 2029.

Groen gas productie, gestimuleerd door het wetsvoorstel, zal een significante reductie van CO_2- en methaanuitstoot realiseren. Mestvergisting in combinatie met stalaanpassingen en mestverwerking is daarmee van belang voor de verduurzaming van (een deel van) de veehouderij en is ook onderdeel van het stikstofpakket zoals 26 juni jl. door het kabinet is gepresenteerd. Daarnaast zijn er (financiële) prikkels die weidegang stimuleren, ook bij mestvergisting, zoals weidegangpremies vanuit de markt en de eco-regeling van het GLB.[56] Bij het houden van melkvee is het primaire doel de productie van melk, niet de productie van mest ten behoeve van vergisting; de opbrengst van mestvergisting is immers (significant) lager dan de opbrengst uit de productie van melk.

76. Welk risico ziet de regering op schadeclaims wanneer door toekomstig beleid het aantal dieren in de veehouderij moet dalen, terwijl de sector door deze wet heeft geïnvesteerd in mestvergisting en mestfabrieken?

Dit risico herken ik niet. De bijmengverplichting rust op energieleveranciers en niet op de landbouw of op producenten van groen gas. De verplichting vraagt ook niet van individuele veehouderijen om te investeren in vergisters, het is aan veehouderijen zelf om te besluiten of ze hier voldoende toekomst in zien. Bij een investering in een vergister is het van belang te analyseren hoe het langjarig verdienvermogen er uit ziet. Bij elke vergister is een onderdeel hiervan een gedegen analyse van de langjarige beschikbaarheid van grondstoffen. Voor een vergister kan dit betekenen dat rekening wordt gehouden met aanvoer van mest van nieuwe veehouderijen als bestaande aanvoer, om welke reden dan ook, wegvalt. Deze analyse kan ertoe leiden dat het in een gebied waar veel krimp wordt verwacht niet aantrekkelijk is om een vergister neer te zetten, of dat deze kleiner wordt uitgevoerd dan initieel beoogd.

De aangekondigde Landelijke vrijwillige beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Vbr) kent een vergoeding voor het waardeverlies van de productiecapaciteit (stallen), een vergoeding voor het laten doorhalen van productierecht en een bijdrage in de sloopkosten. Er wordt geen vergoeding verleend voor het waardeverlies van een mestvergister.

*77. Is de regering het met het lid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** eens dat mest niet alleen een afvalstroom is maar ook een verdienmodel wordt bij de productie van gas?*

Mest is een belangrijke voedingsstof voor de teelt van gewassen. Voor veehouderijen die meer mest produceren dan zij zelf kunnen gebruiken kan de afvoer van mest een kostenpost zijn. Ook als mest tegen een vergoeding wordt afgevoerd naar een ander bedrijf komt de toepassing van mest op de grond van andere bedrijven nog steeds ten goede aan de groei van gewassen. Door mest te vergisten en mogelijk ook te verwerken tot Renure-meststoffen, wat kan bijdragen aan

[56] Voorhang ontwerp-AMvB dierwaardige veehouderij, Kamerstukken 28 286, nr. 1481

emissiereductie, kunnen de kosten van veehouders voor afvoer van mest naar verwachting worden verlaagd.

78. *Is de regering bereid om te verkennen hoe mest een deel van de emissies van de zuivelketen toegekend kan worden? In de memorie van toelichting stelt de regering: "Met de bijmengverplichting wordt beoogd het aandeel gas uit hernieuwbare bronnen te verhogen in de totale hoeveelheid geleverd gas aan de sectoren genoemd in bijlage II van het Besluit handel in emissierechten."[57] De sectoren waar deze wet van op toepassing is worden dus bepaald door de keuze welke sectoren onder ETS2 gaan vallen.*

Nee. Ik blijf de rekenmethode volgen zoals vastgesteld in de RED, ten behoeve van onder andere rapportage aan het IPCC. De toerekening van emissies van de zuivelketen gebeurt aan de productie van zuivel. Vee in de zuivelketen wordt immers gehouden voor de productie van zuivel. Zolang dit het geval is zal er ook sprake zijn van mestproductie als bijproduct.

D. Uitvoering

79. *Vorig jaar produceerde Nederland in totaal 340 miljoen kuub groen gas, waarvan ca. 50 miljoen kuub uit mest. De regering noemt mestproductie als een van de bronnen waar groen gas uit geproduceerd kan worden.[58] Volgens Kalavasta wordt jaarlijks 50 miljoen ton stalmest geproduceerd door melkvee en daaruit kan maximaal 0,7 miljard kuub groen gas gewonnen worden.[59] Begrijpen de fractieleden van **PRO** het goed dat dus slechts een deel van deze mest daadwerkelijk kan worden gebruikt voor de productie van groen gas, terwijl er een opgave is om de productie van mest in Nederland drastisch te verkleinen?*

Het kabinet stuurt binnen de bijmengverplichting niet op een specifieke verhouding tussen verschillende technieken of grondstoffen. Bij de vormgeving van de bijmengverplichting is voor de bepaling van de hoogte van de doelstelling uitgegaan van een grove verhouding tussen verschillende productietechnieken die gerealiseerd kunnen worden en de grondstoffen die daarvoor worden gebruikt. Deze verhouding is indicatief, en niet gebaseerd op specifieke inschattingen over de grote van de veestapel.

Bij de doorrekening van de productiepotentie uit dierlijke mest, ter onderbouwing van bovenstaande verhouding, is rekening gehouden met een forse reductie van de beschikbaarheid van mest in Nederland. In een onderzoek van CE Delft[60] naar de haalbaarheid van de bijmengverplichting groen gas is uitgegaan van een reductie van de omvang van de hoeveelheid beschikbare mest in Nederland met ongeveer 23% en de vergisting van 75% van de resterende mest. Het kabinet heeft besloten om hier conservatiever mee om te gaan bij het bepalen van de hoogte van de verplichting en is voor de zekerheid uitgegaan van vergisting van 45% van de resterende beschikbare hoeveelheid mest. Inclusief de schatting over de reductie van de omvang van beschikbare mest komt dit neer op ca. 35% van de huidige hoeveelheid mest.

Sinds dit onderzoek is de hoogte verder verlaagd en is het ook mogelijk geworden groen gas geproduceerd elders in Europa in te zetten voor de bijmengverplichting. Indien het gebruik van mest lager uitvalt, zijn er dus voldoende alternatieve routes om groen gas te produceren. Het kabinet acht het daarom zeker realistisch dat het doel van 2,85 Mton in 2031 en daaropvolgende jaren (omgerekend ongeveer 0,84 miljard kuub groen gas) behaald wordt, ook als de productie van mest in Nederland sterk zal dalen.

80. *Volgens de Miljoenennota wordt vanwege aflopende budgetten 48 miljoen euro van de aanvullende post ingezet voor de uitvoeringskosten van de NEa in 2026 tot en met 2030. Vanaf 2031 tot en met 2043 worden die kosten gedekt uit de inkomsten van de ETS2 opt-in. In het uitgavenoverzicht klimaat stijgt het NEa budget van €25,9 miljoen in 2026 naar €26,0*

[57] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.947, nr. 3, p. 22.
[58] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.947, nr. 3, p. 5
[59] Kalavasta, 21 september 2026, Notitie ketenemissies groengas, te raadplegen op 20262109_notitie_ketenemissies_groengas.pdf
[60] CE Delft (september 2024), zie: https://ce.nl/publicaties/meerkosten-en-impact-bijmengverplichting-groengas/

*miljoen in 2027 en €26,2 miljoen in 2028. Dat is vrijwel gelijkblijvend, terwijl de NEa vanaf 2027 naast ETS2 ook de bijmengverplichting moet uitvoeren, en mogelijk ook de jaarverplichting voor hernieuwbare brandstoffen van niet biologische oorsprong in de industrie. De fractieleden van de **BBB** vragen welk deel van deze middelen specifiek is bestemd voor de uitvoering en handhaving van deze wet.*

De NEa is verantwoordelijk voor de uitvoering en handhaving van de bijmengverplichting. De NEa heeft hiervoor circa €3 miljoen per jaar gereserveerd.

81. *Acht de NEa dit toereikend, gezien haar eigen zorgen in de HUF-toets over de toezichtlast? Welke sectoren brengen de inkomsten uit de ETS2 opt-in op waaruit de uitvoeringskosten vanaf 2031 worden betaald? Betekent dit dat de glastuinbouw, die via de opt-in onder ETS2 wordt gebracht, mede de uitvoering van deze wet financiert?*

In de praktijk moet blijken hoeveel capaciteit exact nodig is voor de uitvoering van de taken. Het ministerie en de NEa zullen hier bij stilstaan in het kader van de reguliere begrotingscyclus.

82. *De NEa stelde als alternatief sturing op energie-inhoud voor, met een subdoel voor mest. Dat zou volgens de NEa fysiek controleerbaar zijn en minder een papieren werkelijkheid. Dat subdoel lijkt beter aan te sluiten bij de wens om Nederlandse mestvergisting gericht te stimuleren. Waarom is dit alternatief, met name het subdoel voor mest, niet gekozen?*

Het kabinet heeft gekozen voor sturing op CO_2-ketenemissiereductie omdat dit een aantal belangrijke voordelen biedt. Ten eerste wordt hiermee gestuurd op het optimaliseren van de broeikasgasreductie van de hele keten, en wordt voorkomen dat optimalisatie alleen gebeurt in de laatste schakel in de keten (gebruik van de brandstof). Ten tweede sluit deze keuze aan bij de brandstoftransitieverplichting voor vervoer, waar ook gestuurd wordt op ketenemissiereductie. Dit vergroot de uniformiteit van het Nederlandse beleid. Deze voordelen worden niet bereikt met een subdoel voor mestvergisting.

Een subdoel voor een specifieke techniek gaat daarnaast in tegen het techniekneutrale karakter van de bijmengverplichting, die bijdraagt aan het realiseren van maximale CO_2-reductie tegen minimale kosten. Een subdoel zorgt voor een risico op enerzijds een te laag doel, waardoor een gedeelte van de markt onvoldoende gestimuleerd wordt, en anderzijds een te hoog doel, waardoor kosten voor de bijmengverplichting stijgen als gevolg van een onbalans tussen vraag en aanbod.

83. *Groen gas uit andere lidstaten kan meetellen voor de verplichting. Controle loopt via garanties van oorsprong, certificering en toezicht in het land van productie. Zolang de Uniedatabank niet volledig werkt, is Nederland afhankelijk van het toezicht in andere lidstaten. De fractieleden van de **BBB** vragen hoe de regering de kwaliteit van het toezicht in andere lidstaten beoordeelt. Welke bevoegdheden heeft de NEa als zij twijfelt aan de juistheid van in het buitenland afgegeven gegevens? Hoe wordt voorkomen dat dezelfde garantie van oorsprong zowel binnen ETS2 als binnen de bijmengverplichting, of in meer dan één lidstaat, wordt ingezet?*

De kwaliteit van het toezicht in andere lidstaten is afhankelijk van de nationale uitvoeringspraktijk. We vertrouwen erop dat dit toezicht van voldoende kwaliteit is aangezien de Europese Commissie een aantal waarborgen heeft ingebouwd in de systematiek van op Europees niveau gereguleerde duurzaamheidsborging, zoals de verplichting voor marktdeelnemers om deel te nemen aan een erkend vrijwillig systeem met certificeringsorganen die audits uitvoeren bij de marktdeelnemers. Bovendien zijn lidstaten verplicht om toezicht te houden op de werking van die certificeringsorganen. Daarnaast wordt op Europees niveau het toezicht op ketenemissies versterkt, middels een aanpassing van de uitvoeringsverordening 2022/996 en zetten het kabinet en de NEa zich, in de breedte van het wetgevend kader, doorlopend in voor versterking van toezicht binnen het Europese kader.

De NEa kan vermoedens van fraude melden bij het desbetreffende duurzaamheidssysteem of vrijwillig systeem waarvoor de desbetreffende schakel in de keten is gecertificeerd. Daarnaast kan de NEa dit bij de Europese Commissie melden, die naar aanleiding hiervan tot maatregelen kan besluiten. Ook kan de NEa samenwerken met andere lidstaten om het toezicht te versterken.

Een garantie van oorsprong (GvO) mag wel worden ingezet voor zowel de bijmengverplichting als ETS2, het betreft immers levering van groen gas aan dezelfde afnemers. Dubbele inzet richting verschillende afnemers, mogelijk in verschillende landen, is niet toegestaan en ook niet mogelijk. Dubbele inzet van een GvO wordt voorkomen doordat een GvO wordt overgeboekt van de rekening van de energieleverancier in het VertiCer-register naar de rekening van de NEa in het VertiCer-register. Hierdoor is inzet voor andere doeleinden niet meer mogelijk. Dit geldt ook voor buitenlandse GvO's. Om gebruikt te kunnen worden voor de bijmengverplichting moeten buitenlandse GvO's worden ingevoerd via een hub van de *Association of Issuing Bodies* (Europese samenwerking van uitgifte-instanties van GvO's) naar de VertiCer rekening (of op basis van bilaterale afspraken tussen VertiCer en andere nationale uitgifte-instanties). Deze overdracht vindt plaats via een koppeling van registers met een centrale IT-hub om geautomatiseerde transfers te faciliteren. Zo kunnen GvO's pas bijgeschreven worden in het register van het ontvangende land nadat deze zijn uitgeschreven bij het versturende register. Deze vereisten waarborgen dat ook buitenlandse GvO's niet dubbel ingezet kunnen worden. De NEa werkt bovendien aan een koppeling tussen het VertiCer-register en haar eigen registers om dit controleproces te automatiseren en vergemakkelijken.

84. *De regering erkent in de memorie van toelichting dat het verkrijgen van een vergunning voor een (mono)mestvergister moeizaam is, en dat weinig bestemmingsplannen aanvoer van mest van derden toestaan.*[61] *De leden van de* ***BBB****-fractie bezochten een collectieve vergister in Noord-Brabant, waar de aanloop tot de start ruim tien jaar heeft geduurd. Tijdens het wetgevingsoverleg van 7 september 2026 zegde de minister toe na te gaan of groen gasprojecten, zoals mestvergisters, kunnen vallen onder de vrijstelling van stikstofemissies tijdens de bouwfase, zoals die al geldt voor elektriciteitsprojecten en waterstofinfrastructuur.*[62] *Hoe verhoudt zo'n doorlooptijd zich tot het groeipad, dat vanaf 2029 snel oploopt? Welke concrete maatregelen neemt de regering, samen met provincies en gemeenten, om bestemmingsplannen en vergunningverlening hierop aan te passen? Wanneer verwacht zij daarvan effect? Wat is de uitkomst van het onderzoek naar de stikstofvrijstelling voor de bouwfase van mestvergisters? Als die vrijstelling nu niet mogelijk is, is de regering dan bereid haar daarvoor mogelijk te maken? Zo ja, op welke termijn?*

Het opbouwpad van de bijmengverplichting is gebaseerd op analyses van de verwachte beschikbaarheid van groen gas in Nederland, waarin bestaande knelpunten en het wegnemen hiervan zijn meegewogen. Dit is afgestemd met de relevante sectorpartijen. In de eerste jaren passen de volumes binnen de bandbreedte van de huidige productiecapaciteit in Nederland. Op basis hiervan is de taxatie van het kabinet dat de te behalen opschaling door de bijmengverplichting haalbaar is. Daarbij tekent het kabinet wel aan dat dit soort ramingen een bepaalde onzekerheid bevatten en dat de groen gas markt in ontwikkeling is. Daarom houdt het kabinet vinger aan de pols en wordt de bijmengverplichting in 2029 geëvalueerd.

Zoals toegelicht in het maatregelenpakket "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw"[63] neemt het kabinet maatregelen om de vergunningverlening los te trekken. Op 3 november heeft het kabinet deze maatregelen verder geconcretiseerd in de kamerbrief "Ontwerpprogramma Landbouw, Natuur en Stikstof en Wetsvoorstel voor vastlegging van de emissiedoelen"[64]. Als onderdeel hiervan heeft het kabinet een wetsvoorstel opgesteld om emissies te reduceren en zijn de maatregelen in het ontwerpprogramma Landbouw, Natuur en Stikstof opgenomen. Deze zullen nog nader worden uitgewerkt, bijvoorbeeld in instructieregels met voorschriften die gaan gelden in zoneringsgebieden en komt er structureel geld vrij voor natuurbeheer. Zo snel mogelijk, en uiterlijk 1 juli 2027, wil het kabinet een juridisch houdbare rekenkundige ondergrens invoeren waarmee overal activiteiten met

[61] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.947, nr. 3, p. 54.
[62] Wetgevingsoverleg 7 september 2026 in Tweede Kamer, te raadplegen op: Wetsvoorstel bijmengverplichting groen gas | Tweede Kamer der Staten-Generaal.
[63] Kamerstuk: 36800-XIV-87
[64] Kamerstuk: 2026Z23902

kleine deposities mogelijk worden, waaronder waarschijnlijk veel vergisters. De provincies zullen per maart 2027 per gebied starten met het opstellen van een plan waarmee zij additionaliteit kunnen onderbouwen. Als wordt aangetoond dat de natuur niet verslechtert en behoud wordt geborgd, kan – bij deze gebieden – intern en extern worden gesaldeerd en komt vergunningverlening los.

Het kabinet vindt het in beginsel wenselijk dat stikstofvrijstellingen gaan gelden voor meer hernieuwbare energieprojecten, waaronder groen gas. De onderhandelingen over het Grids Package, waarin deze stikstofvrijstellingen zijn opgenomen, zijn in een vergevorderd stadium van de onderhandelingen in de triloog in Brussel. Het kabinet heeft binnen de Raad eerder zonder succes ingezet op stikstofvrijstellingen voor groengasprojecten. Aangezien het Grids Package nu in een vergevorderd stadium is, is het niet meer realistisch om een stikstofvrijstelling voor groen gas projecten in dit pakket te krijgen. Bij eventuele toekomstige herzieningen van Europese wet- en regelgeving zal het kabinet opnieuw bezien of inzet op een stikstofvrijstelling voor groen gas haalbaar is.

85. *Volgens de regering leidt de verplichting tot een opslag die begint bij circa 1,5 cent per kuub. In 2031 loopt die op tot circa 9 cent exclusief en 11 cent inclusief btw, voor een gemiddeld huishouden circa 100 euro per jaar. Dit komt bovenop ETS2, de energiebelasting en de stijgende netkosten. De fractieleden van de* ***BBB*** *vragen of de regering een integraal overzicht kan geven van de verwachte ontwikkeling van de gasrekening voor huishoudens en voor het mkb tot en met 2035, waarin al deze componenten zijn opgenomen? Wat is daarbij de bandbreedte als de marktprijs van groen gaseenheden richting de buy-outprijs beweegt, zoals CE Delft bij aanhoudende krapte verwacht? Welk mechanisme ziet de regering om bij te sturen als de werkelijke kosten aanzienlijk hoger uitvallen dan geraamd?*

TNO heeft de “Prognose van de energierekening voor huishoudens 2026-2031 in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat op Prinsjesdag gepubliceerd. In de prognose worden marktverwachtingen en beleidsaanpassingen meegenomen, waaronder nettarieven, ETS2 en de bijmengverplichting groen gas voor de periode tot 2031. Uiteraard zullen we TNO vragen om deze prognose jaarlijks te actualiseren, zodat we de hoogte van de rekening en de betaalbaarheid voor verschillende groepen huishoudens scherp in beeld blijven houden.

De bovengenoemde kosten, 1 cent in 2027 oplopend naar 9 cent in 2031, zijn gebaseerd op een berekening waarbij de buy-out als prijs is gehanteerd, hierdoor is dit de bovenkant van de bandbreedte. De buy-out fungeert als maximumprijs per groen gas eenheid, omdat het economisch onaantrekkelijk is voor energieleveranciers om groen gas boven de buy-outprijs in te kopen. De meerkosten komen naar verwachting dus niet hoger uit dan geraamd. Het kabinet zal de werking van de bijmengverplichting tussentijds monitoren en de Tweede Kamer hierover informeren. Bij de beoogde evaluatie in 2029 zal het kabinet bezien in hoeverre aanpassing van de bijmengverplichting nodig en wenselijk is, daarbij wordt ook gekeken naar de impact op de meerkosten voor afnemers.

86. *De memorie van toelichting stelt dat geïmporteerd groen gas niet bijdraagt aan de Nederlandse emissiereductie onder de ESR. Nederlandse afnemers betalen dan dus voor reductie die elders wordt geboekt, terwijl de Nederlandse ESR opgave blijft staan.*[65] *In het BNC-fiche over de EU-strategie voor de veehouderij vraagt de regering de Commissie om een herziening van de Effort Sharing Regulation, zodat de emissiereductie van groen gas meetelt in het land van consumptie. De regering noemt dat nodig "om lidstaten zelf in staat te stellen om effectief groen gas beleid vorm te geven".*[66] *Welk aandeel import verwacht de regering in de eerste jaren? Wat betekent dit voor de kosten per ton CO2-reductie die voor Nederland meetelt? Wat is de stand van de Nederlandse inzet voor herziening van de Effort Sharing Regulation, en op welke termijn verwacht de regering resultaat? Erkent de regering dat de doelmatigheid van deze wet voor de Nederlandse klimaatopgave tot die tijd beperkt is, voor zover de verplichting met import wordt ingevuld?*

[65] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.947, nr. 3, p. 52.
[66] BNC-fiche, Mededeling EU-strategie voor de veehouderij, p. 9.

In het wetsvoorstel zijn maatregelen opgenomen om een gelijk speelveld voor producenten in Nederland en de EU te realiseren. Zo is het niet toegestaan groen gas in te zetten binnen de bijmengverplichting waarvoor exploitatiesubsidie is ontvangen, en gelden voor alle EU-landen dezelfde vereisten voor duurzaamheid en certificering. Hoewel het kabinet niet expliciet kan sturen op de inzet van Nederlands groen gas, wordt verwacht dat de bijmengverplichting een significante bijdrage zal leveren aan de opschaling van de productie van groen gas in Nederland. Daarnaast zet het kabinet voortdurend in op flankerend beleid om de productie van Nederlands groen gas te stimuleren, zoals via het Programma Groen Gas waar ingezet wordt op onder meer het versnellen van vergunningen en het opzetten van een expertisecentrum groen gas. Bij de monitoring van het wetsvoorstel wordt gerapporteerd over het aandeel groen gas onder de bijmengverplichting dat in Nederland geproduceerd is. Tijdens de evaluatie in 2029 zal dit aspect nadrukkelijk worden geëvalueerd. Als gevolg hiervan kan worden overwogen om aanvullende maatregelen te treffen, buiten de bijmengverplichting om.

Het kabinet heeft zijn standpunt met betrekking tot het meetellen van groen gas bij import met de Europese Commissie gedeeld.[67] De Europese Commissie werkt op dit moment aan de herziening van de Effort Sharing Regulation, waarvan de eerste conceptversie eind 2026 wordt verwacht. Afhankelijk van wat er in deze conceptversie wordt voorgesteld omtrent groen gas emissieboekhouding zal het kabinet vervolgstappen ondernemen.

Zoals hierboven vermeld, wordt verwacht dat ook Nederlands groen gas ingezet zal worden voor de bijmengverplichting, waardoor de bijmengverplichting bijdraagt aan de Nederlandse klimaatopgave binnen het ESR. Mogelijk kan in de toekomst ook geïmporteerd groen gas meetellen.

De doelmatigheid van deze wet voor de Nederlandse klimaatopgave is daarmee allesbehalve beperkt. Groen gas is een belangrijke bouwsteen in een duurzaam en robuust energie-, grondstoffen- en landbouwsysteem. Verdere opschaling van groen gas is niet alleen nodig om de Europese doelen te halen op het gebied van hernieuwbare energie productie en CO_2-reductie, maar is ook essentieel voor het toekomstige energiesysteem in Nederland. Ook draagt (geïmporteerd) groen gas bij aan het halen van de Europese klimaatdoelen voor 2030 en 2050.

87. *Vergisting van verse mest vermindert naast methaan ook de uitstoot van ammoniak. De memorie van toelichting verwijst naar studies met een ammoniakreductie tussen 30 en 62% per bedrijf.[68] Groen gaseenheden belonen echter alleen de CO2 ketenreductie. De fractieleden van de **BBB** vragen hoe de regering ervoor zorgt dat de stikstof- en ammoniakwinst van vergisting ook voor de veehouder en voor de vergunningverlening in de regio waarde krijgt, bijvoorbeeld door juridische borging van die reductie?*

De hoogwaardige verwerking van dierlijke mest en productie van Renuremeststoffen zijn onderdeel van het maatregelenpakket "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw”. In de brief van 26 juni jl.[69] is aangekondigd dat de opschaling van Renure de komende jaren gestimuleerd wordt, naast de inzet van het kabinet op de productie van groen gas via mestvergisting. Dit draagt bij aan reductie van methaan- en ammoniakemissies. In overleg met de sector zal gekeken worden hoe deze opschaling plaats kan vinden. Onderdeel daarvan is ook hoe de maatschappelijke baten die daarmee gepaard gaan op een optimale wijze ingezet kunnen worden, bijvoorbeeld t.b.v. vergunningverlening. De te verwachten reductie van uitstoot van ammoniak van individuele of collectieve mestvergisting en stikstofkraakinstallaties is per geval verschillend en wordt meegenomen in de beoordeling bij de vergunningverlening van de installaties. Hiervoor ben ik niet het bevoegd gezag.

E. Toezicht en handhaving

88. *De fractieleden van **PRO** vragen welke elke extra inzet de regering gaat plegen op toezicht en handhaving van de mestvergisting en co-vergisters? Een groeiende sector vraagt immers ook groeiende inzet van toezicht om te voorkomen dat ongewenste afvalstoffen via renure sporen op landbouwgrond komen. Kan de regering aangeven welke extra inzet er bij*

[67] EU Energy Framework beyond 2030 – Priorities of the Netherlands
[68] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.947, nr. 3, p. 29.
[69] Kamerstuk 36800-XIV-87

omgevingsdiensten en RVO komt, die in de praktijk de controles op mogelijke milieuvervuiling en functioneren van de installaties ter hand zullen moeten nemen?

Om het niet naleven van de mestregelgeving tegen te gaan wordt gewerkt met de versterkte handhavingsstrategie mest (VHS mest[70]). In de VHS mest is covergisting aangemerkt als een risicovolle schakel waardoor er extra inzet wordt gepleegd op dit onderwerp door uitvoerende en handhavende instanties. De NVWA houdt hierbij toezicht op de Meststoffenwet en controleert of de stoffen die worden aangevoerd door co-vergisters voldoen aan de regelgeving hiervoor, op de aanwezigheid van een inzichtelijke administratie en het gebruik van een minimum hoeveelheid van 50% dierlijke mest. De omgevingsdiensten, die belast zijn met controles op vergunningverlening en milieuregelgeving, worden aangestuurd vanuit de gemeentes en provincies en vallen buiten de directe invloedssfeer van het ministerie. Wel wordt er vanuit de VHS mest met samenwerkingspartners (waterschappen, omgevingsdiensten, gemeentes en provincies) in de geïdentificeerde gebieden (de Peel, en Oost Nederland) op een intensieve en gecoördineerde manier uitvoering gegeven aan de operationele handhaving. De extra inzet op handhaving bij covergisting en de samenwerking tussen de diverse toezichthoudende organisaties wordt de komende jaren voortgezet.

89. *De Nederlandse Emissieautoriteit (NEa), de toekomstige uitvoerder en toezichthouder, heeft in de HUF-toets negatief geadviseerd over de keuze voor sturing op CO2 ketenemissiereductie. Volgens de NEa is ketenreductie een administratief gegeven dat op aannames berust en niet kan worden gemeten. Omdat elke kilogram reductie een financiële waarde heeft, is het systeem fraudegevoeliger. De NEa wees ook op de extra toezicht last, in een periode waarin zij al veel nieuwe taken krijgt. De regering heeft desondanks aan deze keuze vastgehouden.[71] De fractieleden van de **BBB** vragen waarom het advies van de uitvoerder op dit kernpunt niet is gevolgd? Welke aanvullende maatregelen neemt de regering om de door de NEa genoemde risico's te beperken? Heeft de NEa na de wijzigingen in het wetsvoorstel opnieuw getoetst? Zo ja, wat was haar oordeel? Zo nee, waarom niet? Is de NEa in staat om per 1 januari 2027 het register, de controle en de handhaving op orde te hebben?*

Ja, de NEa heeft aangegeven dat zij per 1 januari 2027 klaar is om de bijmengverplichting uit te voeren. Voor de uitvoering is het GGE-register belangrijk, de NEa heeft na publicatie van de regelgeving drie maanden nodig om dit register af te ronden. Omdat het eerste nalevingsjaar pas na het eerste kwartaal van 2028 wordt afgesloten, hoeven niet alle functionaliteiten van het register direct operationeel te zijn vanaf het moment van inwerkingtreding.

F. Financiële gevolgen

90. *Als de groen gasproductie meer dan verdubbelt, dan zal ook de druk op de toezichthouders toenemen. Energieleveranciers en producenten kunnen een prikkel hebben om zich niet aan de wet- en regelgeving te houden, omdat ze daar een financieel voordeel uit kunnen halen. De regering stelt dat 12,5 fte bij de NEa deze druk op de toezichthouders zou kunnen opvangen.[72] De NEa adviseerde negatief over de keuze voor ketenemissiesturing vanwege fraudegevoeligheid.[73] De fractieleden van **PRO** vragen of de regering kan uitleggen waarom 12,5 fte afdoende is voor de toegenomen druk door de wetswijziging? Op basis van wat voor afwegingen is de regering gekomen tot dit cijfer van 12,5 fte?*

De NEa heeft aangegeven dat zij nu verwacht voor de uitvoering van de bijmengverplichting ongeveer 12,5 fte nodig te hebben. Dit cijfer is gebaseerd op een inschatting van de werkzaamheden die de NEa moet uitvoeren, zoals het beheren van het GGE-register, het informeren

[70] Kamerstukken II, 2018/2019, 33037, nr. 311 en Kamerstukken II, 2022/2023, 33037, nr. 495
[71] HUF-toets NEa wetsvoorstel jaarverplichting groen gas.
[72] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.947, nr. 3.
[73] HUF-toets NEa wetsvoorstel jaarverplichting groen gas.

van energieleveranciers over hun verplichtingen, het controleren van de naleving van de verplichtingen en het handhaven bij overtredingen. Hiermee verwacht de NEa voldoende capaciteit te hebben om deze taken uit te voeren, ondanks de zorgen over de fraudegevoeligheid van de sturing op ketenemissiereductie. De NEa zal waar nodig extra capaciteit werven en zal het toezicht risicogericht uitvoeren, om zo prioriteit te geven aan de grootste risico's.

91. *Het lid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** vraagt hoe hoog de investeringskosten zijn per bespaarde ton CO2eq voor mestvergisting, inclusief de benodigde infrastructuur in stal, transport en mestvergisters.*

Het is niet te zeggen hoe hoog de investeringskosten per ton CO_2-eq zullen zijn, omdat dit sterk afhangt van het type vergister, waarbij mestvergisting tot meer ketenemissiereductie leidt, maar ook hogere investeringskosten heeft vanwege de gemiddeld kleinere schaalgrootte. Daarnaast zijn investeringskosten geen goede graadmeter voor de cumulatieve kosten tijdens de levensduur van een vergister, of de cumulatieve groen gas opbrengsten gedurende de levensduur van de vergister.

92. *Tevens vraagt dit lid hoe de investeringskosten voor mestvergisting zich verhouden tot de kosten voor duurzame opties om de CO2 uitstoot van gas te reduceren zoals energiebesparing, elektrificatie, of waterstof uit hernieuwbare bronnen.*

Deze kosten kunnen kwantitatief niet volledig met elkaar worden vergeleken. De SDE++ geeft een goede basis voor een vergelijking van de productiekosten – zowel investerings- en operationele kosten - van de hernieuwbare energiedragers. Hieruit blijken kosten in de ordegrootte van €50-130 euro/ton CO_2 voor zon-PV en wind, en €250-400 euro/ton CO_2 voor waterstof, tegenover de hierboven genoemde €160-330 euro/ton CO_2 voor groen gas. Niet al deze energiedragers zijn echter voor alle toepassingen te gebruiken. Voor de chemie zijn bijvoorbeeld duurzame koolstoffen nodig, dit kan niet worden vervangen door elektriciteit.

Deze berekeningen gaan uit van de kosten voor de productie van energiedragers, dan wel gebruik door eindgebruikers. Wat hier nog niet, of niet volledig, in is meegenomen zijn de kosten om energiedragers van de producent naar de eindgebruiker te krijgen op het gevraagde moment. Voor zowel hernieuwbare elektriciteit als waterstof zijn hiervoor grootschalige investeringen nodig in transportinfrastructuur, opslaginfrastructuur en conversie-installaties. Groen gas daarentegen kan worden getransporteerd in het bestaande gasnet, kan worden opgeslagen in bestaande gasopslagen en kan worden gebruikt in bestaande apparatuur.

G. Evaluatie

93. *De Tweede Kamer heeft de amendementen 17 en 22 aangenomen.[74] Volgens de toelichting bij amendement nr. 22 bevat de jaarlijkse monitor in ieder geval een reeks onderdelen, waaronder het aandeel binnenlandse productie, de herkomst van grondstoffen en het gebruik van de buy-out. Volgens de toelichting bij amendement nr. 17 betrekt de evaluatie onder meer de landbouwtransitie, een mogelijk kostenplafond en effecten op natuur en dierenwelzijn. Deze elementen staan echter niet in de tekst van artikel 9.9.7.1, maar alleen in de toelichtingen. De fractieleden van de **BBB** vragen of de regering bevestigt dat zij de monitor en de evaluatie inhoudelijk zal invullen zoals in die toelichtingen beschreven? Is zij bereid dit vast te leggen in de AMvB?*

Ja, het kabinet zal de monitoring en de evaluatie vormgeven zoals in de toelichtingen bij de betreffende amendementen is vastgelegd. Waar nodig worden aanvullende monitoringstaken vastgelegd in de AMvB. De gegevens op basis waarvan de monitoring en evaluatie plaatsvindt zijn reeds onderdeel van de monitoring van de NEa, die daartoe verplicht is op grond van de voorgestelde wet- en regelgeving in de bijmengverplichting. Deze monitoring en evaluatie vallen

[74] *Kamerstukken II* 2026/27, 36.947, nrs. 17 en 22.

daarmee al binnen het bereik van de bestaande wet- en regelgeving. Het is daarom niet nodig om op dit punt iets additioneel vast te leggen in de AMvB.

94. Deze leden vragen of de regering kan toezeggen dat de monitor ook het aandeel groen gas uit mestvergisting en de regionale beschikbaarheid van mest in beeld brengt?

In de monitoring wordt duidelijk van welke grondstoffen gebruik is gemaakt, dus ook het aandeel groen gas dat met mestvergisting is geproduceerd. In de monitoring wordt wel het land van herkomst bijgehouden, maar niet de regio. Er kan dus geen overzicht gegeven worden van de regionale beschikbaarheid van mest. Dat is in het kader van de bijmengverplichting ook niet noodzakelijk aangezien er niet wordt gestuurd op de bijdrage van groen gas uit bepaalde regio's.

*95. Het voorgestelde artikel 18.6# (last onder dwangsom), zoals dat door de nota van wijziging is komen te luiden, verwijst (op pag 12.) naar artikel 9.6.6.1. Dat artikel kunnen de leden van de **BBB**-fractie niet vinden. Deze leden gaan ervan uit dat artikel 9.9.6.1 is bedoeld, zoals in het voorgestelde artikel 18.16# en in de Wet op de economische delicten. Kan de regering bevestigen dat artikel 9.9.6.1 is bedoeld? Langs welke weg en op welke termijn wordt dit hersteld? Wat betekent deze fout voor de handhaving in de periode tot herstel?*[75]

Het kabinet kan inderdaad bevestigen dat sprake is van een kennelijke verschrijving. Door een tikfout in de nota van wijziging is abusievelijk verwezen naar het niet bestaande artikel 9.6.6.1 in plaats van het correcte artikel 9.9.6.1.

96. Langs welke weg en op welke termijn wordt dit hersteld?

Deze kennelijke verschrijving zal zo snel mogelijk worden gecorrigeerd middels een reguliere wetgevingsprocedure. Hiervoor zal het kabinet de wijziging meenemen in een lopend wetgevingstraject. Het meest waarschijnlijke moment van wijziging zal 1 juli 2027 zijn.

Het gevolg van deze verschrijving is beperkt. De NEa kan nog steeds toezicht houden en zo nodig de wel beschikbare handhavingsinstrumenten inzetten. Zo kan de NEa producenten aanmanen om zich aan de wettelijke regels te houden en in geval van een non-conformiteit kan de NEa een bestuurlijke boete opleggen. Indien sprake is van een ernstige overtreding, kan ook een strafrechtelijke procedure worden gestart op grond van de Wet op de economische delicten.

H. Inwerkingtreding en overgangsrecht

*97. De fractieleden van **PRO, BBB, VVD** en **D66** vragen de regering toe te lichten wat de reden is om het wetsvoorstel vóór 1 januari te willen behandelen en vragen wat de effecten zijn van een latere behandeling van het wetsvoorstel.*

Het kabinet zet in op inwerkingtreding van de bijmengverplichting per 1 januari 2027 in de overtuiging dat dit nog steeds haalbaar is, en bijdraagt aan het dichterbij halen van een robuust, weerbaar en duurzaam energiesysteem. Bij inwerkingtreding vanaf 2027 kunnen we hiermee in 2027 circa 0,63 Mton CO_2-equivalent emissiereductie realiseren. Daarnaast zorgt snelle inwerkingtreding voor het kunnen nemen van investeringsbeslissingen voor productie-installaties, die anders mogelijk uitgesteld of afgesteld worden. Hierdoor neemt de cumulatieve emissiereductie onder de hele periode van de bijmengverplichting naar verwachting toe. Hiermee heeft snelle inwerkingtreding een positieve impact op het behalen van de nationale klimaatdoelen voor 2030 en later, en op de bijdrage van groen gas aan de energietransitie.

De bijmengverplichting draagt bij aan het verminderen van de afhankelijkheid van geïmporteerd gas, waaronder LNG, door de productie en consumptie van groen gas in Nederland en Europa te stimuleren. Groen gas kan worden geproduceerd uit hernieuwbare bronnen, zoals reststromen uit de landbouw en de voedingsmiddelenindustrie, en kan worden ingezet als vervanger van fossiel

[75] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, A.

aardgas. Het totale productiepotentieel van groen gas in Europa is >150 miljard kuub groen gas, dit overstijgt de huidige import van LNG van buiten Europa.

Daarnaast wordt zonder de bijmengverplichting niet voldaan aan de voorwaarden die zijn gesteld bij de middelen uit het Klimaat en Energiefonds voor randvoorwaarden glastuinbouw (€ 200 mln.) en komt de compensatie van € 51 miljoen voor 2027 te vervallen, terwijl deze kosten mogelijk al zijn doorberekend door energieleveranciers in contracten aan afnemers.

98. *De fractieleden van de **BBB** merken op dat de AMvB nog moet worden voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Volgens artikel 9.9.7.2 geldt in het jaar van inwerkingtreding direct een jaarverplichting. Acht de regering 1 januari 2027 nog haalbaar, gelet op de behandeling in deze Kamer en de advisering over de AMvB? Wat betekent een latere inwerkingtreding voor de verplichting over het eerste jaar?*

Op basis van de huidige stand van zaken acht het kabinet inwerkingtreding per 1 januari 2027 haalbaar. Dit is uiteraard mede afhankelijk van de behandeling in de Eerste Kamer.

Indien de wet niet per 1 januari 2027 in werking kan treden, dan zal de inwerkingtreding moeten doorschuiven naar 1 januari 2028. Het is in de systematiek van de bijmengverplichting niet mogelijk om per 1 juli in werking te treden, omdat de gasleveringen van energieleveranciers enkel over het gehele kalenderjaar bepaald kunnen worden. In het geval van inwerkingtreding per 1 januari 2028, zal het kabinet een besluit nemen over de impact op het opbouwpad.

Daarnaast wordt zonder de bijmengverplichting niet voldaan aan de voorwaarden die zijn gesteld bij de middelen uit het Klimaat en Energiefonds voor randvoorwaarden glastuinbouw (€ 200 mln.) en komt de compensatie van € 51 miljoen voor 2027 te vervallen, terwijl kosten voor de bijmengverplichting mogelijk al zijn doorberekend door energieleveranciers in contracten aan afnemers.

99. *De fractieleden van de **VVD** vragen of gezien het gewijzigde wetsontwerp en de onzekerheid welke afnemers uiteindelijk onder de werking van de wet gaan vallen, het niet verstandiger is eerst duidelijkheid te verkrijgen voordat de wet in werking treedt. Is tegen deze achtergrond 1 januari 2027 indien haalbaar wel verstandig?*

Voor de opt-in van de volledige glastuinbouw – een deel van het aardgas dat energieleveranciers aan de glastuinbouw leveren valt reeds binnen ETS2 – is een actief besluit nodig. Dit besluit is in voorjaar 2025 genomen omdat uitzondering van de glastuinbouw niet goed uitvoerbaar is[76], en is herbevestigd met Prinsjesdag[77].

In het kader van de aangenomen motie Flach/Grinwis[78], die oproept te bezien in hoeverre de glastuinbouw toch kan worden uitgezonderd, vindt op korte termijn een gesprek plaats met de sector, Energie-Nederland en de NEa om eventuele nieuwe inzichten te wegen. Als de NEa, mede op basis van de inbreng en suggesties van de sector, niet tot een ander oordeel over de uitvoerbaarheid van de uitzondering komt, zal het kabinet de uitbreiding van de ETS2-sectoren met glastuinbouw bij de Europese Commissie aanmelden in lijn met de hiervoor geldende procedures.

Zodra de Europese Commissie het verzoek voor opt-in heeft goedgekeurd en de AMvB in werking is getreden, valt de glastuinbouw volledig onder ETS2.

100. *In dat kader vragen de fractieleden van de **BBB** wanneer de leveranciers en producenten definitief weten waar zij aan toe zijn?*

[76] Kamerstuk 33043, nr. 114
[77] Kamerstuk 32813, nr. 1576
[78] Kamerstuk 36947, nr. 43

Leveranciers en producenten zijn nauw betrokken bij de totstandkoming van de bijmengverplichting via diverse stakeholdersessies en internetconsultaties van de wet- en regelgeving. Alle betrokkenen, waaronder de sector, weten definitief waar zij aan toe zijn zodra de wet en de onderliggende regelgeving zijn gepubliceerd en in werking zijn getreden. Gelet op de gesprekken met de sector gaat de regering er van uit dat inwerkingtreding per 1 januari 2027 haalbaar is.

101. *Ook de fractieleden van **D66** hebben een aantal vragen met betrekking tot de gevolgen van een eventuele verdere vertraging. Uitstel kan niet alleen gevolgen hebben voor het tempo van de verduurzaming van de gasvoorziening, maar ook voor de investeringszekerheid, de positie van de glastuinbouw, de energieonafhankelijkheid en het behalen van de klimaatdoelen.*

Het kabinet zet in op inwerkingtreding van de bijmengverplichting per 1 januari 2027 in de overtuiging dat dit nog steeds haalbaar is, en bijdraagt aan het dichterbij halen van een robuust, weerbaar en duurzaam energiesysteem. Bij inwerkingtreding vanaf 2027 kunnen we hiermee in 2027 circa 0,63 Mton CO_2-eq. emissiereductie realiseren. Daarnaast zorgt snelle inwerkingtreding voor het kunnen nemen van investeringsbeslissingen voor productie-installaties, die anders mogelijk uitgesteld of afgesteld worden. Hierdoor neemt de cumulatieve emissiereductie onder de hele periode van de bijmengverplichting naar verwachting toe. Hiermee heeft snelle inwerkingtreding een positieve impact op het behalen van de nationale klimaatdoelen voor 2030 en later, en op de bijdrage van groen gas aan de energietransitie.

De bijmengverplichting draagt bij aan het verminderen van de afhankelijkheid van geïmporteerd gas, waaronder LNG, door de productie en consumptie van groen gas in Nederland en Europa te stimuleren. Groen gas kan worden geproduceerd uit hernieuwbare bronnen, zoals reststromen uit de landbouw en de voedingsmiddelenindustrie, en kan worden ingezet als vervanger van fossiel aardgas. Het totale productiepotentieel van groen gas in Europa is >150 miljard kuub groen gas, dit overstijgt de huidige import van LNG van buiten Europa.

102. *De leden van de **D66**-fractie vragen in het bijzonder aandacht voor de gevolgen voor de glastuinbouw. Is het inderdaad zo dat aan de verduurzaming van deze sector financiële middelen verbonden, waaronder een beoogde subsidie? Welke gevolgen heeft uitstel van de bijmengverplichting voor de beschikbaarheid van deze middelen en de voorwaarden waaronder zij kunnen worden toegekend?*

Uitstel van de bijmengverplichting naar 1 januari 2028 heeft gevolgen voor de glastuinbouwsector. Zonder de bijmengverplichting wordt namelijk niet voldaan aan de voorwaarden die zijn gesteld bij de middelen uit het Klimaat en Energiefonds voor randvoorwaarden glastuinbouw (€ 200 mln.) en komt de compensatie voor de bijmengverplichting via de energiebelasting van € 51 miljoen voor 2027 te vervallen, terwijl de kosten voor groen gas mogelijk al zijn doorberekend in contracten door energieleveranciers.

103. *Ook de gevolgen voor investeringen in de Nederlandse groen-gassector zijn van belang voor de fractieleden van **D66**. Voor de ontwikkeling van nieuwe productiecapaciteit is een stabiel en voorspelbaar beleidskader essentieel. De bijmengverplichting kan producenten de zekerheid bieden dat structurele vraag naar groen gas ontstaat, waardoor investeringen in nieuwe projecten aantrekkelijker worden. De leden vragen de regering toe te lichten in hoeverre investeringsbeslissingen afhankelijk zijn van duidelijkheid over de inwerkingtreding van de wet. Welke gevolgen kan verder uitstel hebben voor deze projecten? In hoeverre bestaat het risico dat investeringen worden uitgesteld, definitief niet doorgaan of naar het buitenland verschuiven, en wat zou dit betekenen voor het Nederlandse investeringsklimaat en de ontwikkeling van de groen-gassector?*

Investeringen in de groen gas sector zijn inderdaad afhankelijk van een stabiel en voorspelbaar beleidskader. De bijmengverplichting biedt producenten langjarige zekerheid over een toenemende vraag naar groen gas, wat investeringen in nieuwe projecten aantrekkelijker maakt. Zeker nu de bijmengverplichting is verlengd naar 2040. Uitstel van de inwerkingtreding van de wet zou kunnen leiden tot uitstel of afstel van investeringen of tot een verschuiving van investeringen naar het buitenland. Dit zou een negatieve impact hebben op het Nederlandse investeringsklimaat en de ontwikkeling van de sector.

104. *Verder vragen de leden van de **D66**-fractie aandacht voor de gevolgen van uitstel voor de klimaatdoelen en de energieonafhankelijkheid van Nederland. Met de bijmengverplichting wordt een bijdrage aan de reductie van broeikasgasemissies beoogd van circa 0,63 megaton CO_2-equivalent. Welke gevolgen heeft uitstel tot 1 januari 2028 voor het moment waarop deze emissiereductie wordt gerealiseerd en voor het behalen van de nationale klimaatdoelen voor 2030? Indien een deel van de beoogde reductie hierdoor later of niet wordt gerealiseerd, welke aanvullende maatregelen zouden dan nodig zijn om dit op te vangen? De leden vragen de regering daarnaast toe te lichten hoe de bijmengverplichting bijdraagt aan het verminderen van de afhankelijkheid van geïmporteerd gas, waaronder LNG uit landen buiten de Europese Unie.*

Uitstel van de inwerkingtreding van de bijmengverplichting tot 1 januari 2028 zou betekenen dat de beoogde emissiereductie van circa 0,63 megaton CO_2-equivalent die geraamd staat voor 2027 niet wordt gerealiseerd. Op deze korte termijn is het niet mogelijk om hiervoor aanvullende maatregelen te nemen voor 2027. Daarnaast kan uitstel naar 2028 leiden tot uitstel of afstel van investeringen waardoor de cumulatieve emissiereductie onder de bijmengverplichting mogelijk negatief beïnvloed wordt. Dit zou een negatieve impact hebben op het behalen van de nationale klimaatdoelen voor 2030 en later en de bijdrage die groen gas kan leveren aan een robuust en weerbaar energiesysteem.

De bijmengverplichting draagt bij aan het verminderen van de afhankelijkheid van geïmporteerd gas, waaronder LNG, door de productie en consumptie van groen gas in Nederland en Europa te stimuleren. Groen gas kan worden geproduceerd uit hernieuwbare bronnen, zoals reststromen uit de landbouw en de voedingsmiddelenindustrie, en kan worden ingezet als vervanger van fossiel aardgas. Het totale productiepotentieel van groen gas in Europa is >150 miljard kuub groen gas, dit overstijgt de huidige import van LNG van buiten Europa.

105. *Tot slot vraagt het lid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** of het uitvoerbaar is om deze wet per 1 januari 2027 in werking te laten treden, terwijl nog niet duidelijk is of de glastuinbouw onder het ETS2 systeem gaat vallen en dus onder de bijmengverplichting valt.*

Voor de opt-in van de volledige glastuinbouw – een deel van het aardgas dat energieleveranciers aan de glastuinbouw leveren valt reeds binnen ETS2 – is inderdaad een actief besluit nodig. Dit besluit is in voorjaar 2025 genomen omdat uitzondering van de glastuinbouw niet goed uitvoerbaar is[79], en is herbevestigd met Prinsjesdag waarin het kabinet aankondigde de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) gereed te maken voor publicatie[80]. De opt-in van het deel van de glastuinbouw dat nog niet onder ETS2 valt wordt namelijk geregeld via een AMvB. Deze AMvB is in 2025 in internetconsultatie geweest en heeft in datzelfde jaar een blanco advies ontvangen van de Raad van State. Een besluit tot uitbreiding van de ETS2-sectoren, zoals met de opt-in feitelijk gebeurt, vereist goedkeuring van de Europese Commissie (EC). Voor de opt-in zijn daarom nog drie stappen nodig: verzoek aan de EC om goedkeuring van de opt-in en publicatie en inwerkingtreding van de AMvB.

[79] Kamerstuk 33043, nr. 114
[80] Kamerstuk 32813, nr. 1576

In het kader van de aangenomen motie Flach/Grinwis[81], die oproept te bezien in hoeverre de glastuinbouw toch kan worden uitgezonderd, vindt op korte termijn een gesprek plaats met de sector, Energie-Nederland en de NEa om eventuele nieuwe inzichten te wegen. Als de NEa, mede op basis van de inbreng en suggesties van de sector, niet tot een ander oordeel over de uitvoerbaarheid van de uitzondering komt, zal het kabinet de Europese Commissie verzoeken om goedkeuring van de uitbreiding van de ETS2-sectoren met glastuinbouw in lijn met de hiervoor geldende procedures. Zodra de Europese Commissie het verzoek voor opt-in heeft goedgekeurd en de AMvB in werking is getreden, valt de glastuinbouw volledig onder ETS2. Daarmee zit deze procedure de behandeling in de Eerste Kamer niet in de weg.

[81] Kamerstuk 36947, nr. 43